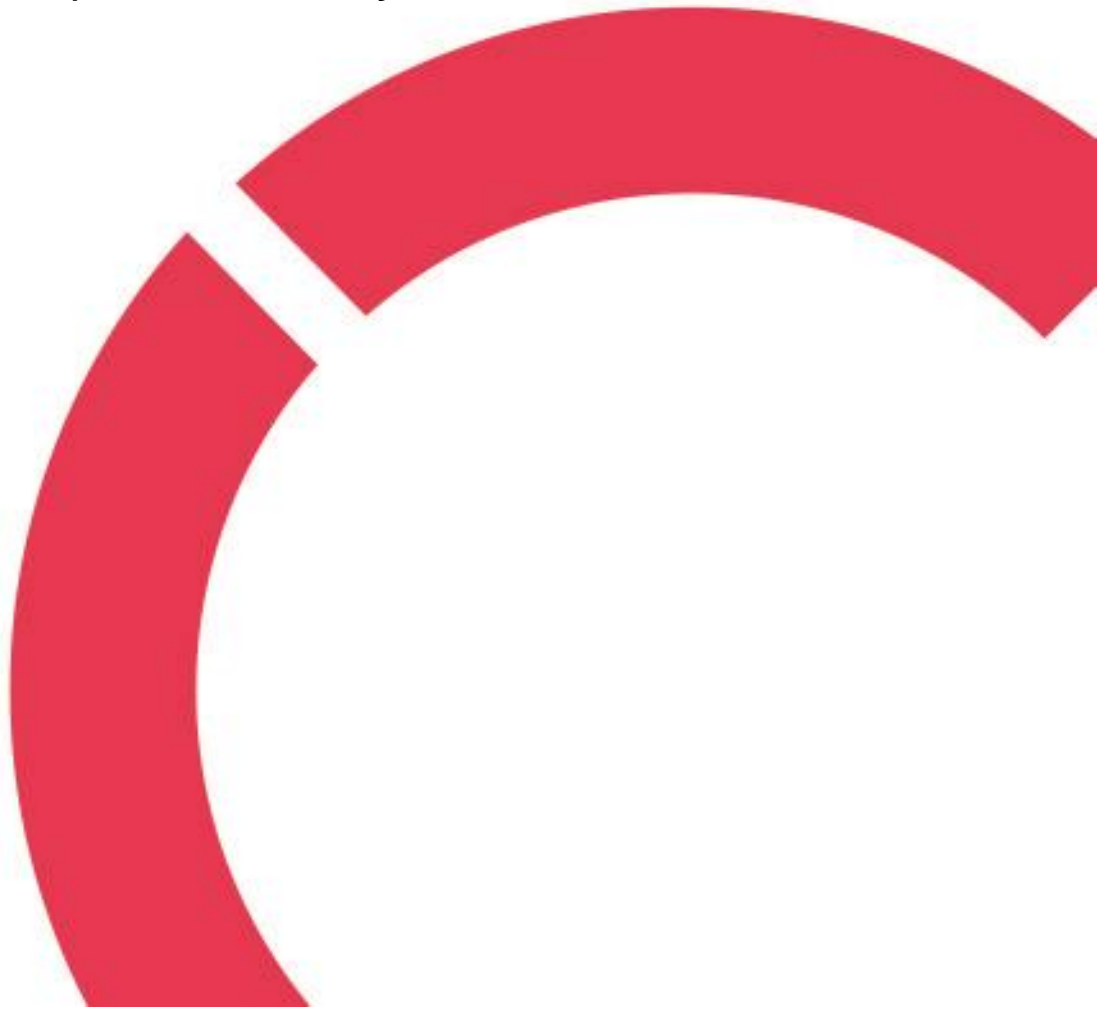

Minnamaria Rekilä

KÄDET RISTIIN -

Toiminnallinen ja osallistava esirukous kirkon kasvatustyössä

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Yhteisöpedagogi (AMK), kirkon nuorisotyö
Helmikuu 2023**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Helmikuu 2023	Tekijä/tekijät Minnamaria Rekilä
Koulutus Yhteisöpedagogi (AMK), kirkon nuorisotyö		☒ AMK ☐ YAMK
Työn nimi KÄDET RISTIIN - Toiminnallinen ja osallistava esirukous kirkon kasvatustyössä		
Työn ohjaaja Emilia Teerikangas, TM		Sivumäärä 28 + 3
Työelämäohjaaja Anne Vihanta, lehtori, kasvatustyön vastaava, Kannuksen seurakunta		
<p>Opinnäytetyöni käsitteli toiminnallista ja osallistavaa esirukousta kirkon kasvatustyössä ja jumalanpalveluselämässä. Toiminnallisen opinnäytetyön päämääränä oli luoda toiminnallisia ja osallistavia esirukouksia käytettäväksi lapsille, nuorille ja lapsiperheille suunnatuissa jumalanpalveluksissa, perhekirkoissa ja muissa tilaisuuksissa esimerkiksi rippileireillä, joissa on esirukousosio. Materiaaliosassa on valmiita ideoita toiminnallisista ja osallistavista esirukouksista. Materiaaliosion ideat keräsin Webropol-kyselyn avulla, erilaisista lähteistä ja omana ideointina.</p> <p>Opinnäytetyön teoriaosassa käsittelin rukousta yleisesti osana kristillistä elämää, rukousta lasten ja nuorten elämässä, jumalanpalveluselämää sekä esirukousta jumalanpalveluselämässä. Lisäksi käsittelin kirkon kasvatustyötä ja lasten sekä nuorten kehitystä, aisteja, lasten ja nuorten spiritualiteettia sekä uskonnollista kasvattamista, kirkon kasvatustyötä ja osallistamista.</p> <p>Opinnäytetyön hankkeistajana toimi Kannuksen seurakunta.</p>		
Asiasanat Aistit, esirukous, jumalanpalvelus, kasvatustyö, lapsuus, nuoruus, osallistaminen, rukous, seurakunta, spiritualiteetti, toiminnallisuus.		

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date February 2023	Author Minnamaria Rekilä
Degree programme Bachelor of Humanities, Community Educator		
Name of thesis LET'S PRAY- Functional and participatory intercession in the Church's educational work		
Centria supervisor Emilia Teerikangas, Master of Theology	Pages 28 + 3	
Instructor representing commissioning institution or company Anne Vihanta, lecturer, responsible for educational work, Parish of Kannus		
<p>My thesis discusses functional and participative intercession in the church's educational work and worship life. The purpose of this thesis was to create functional and participatory interrogations to be use in church services aimed at children, youth and families with children.</p> <p>The theoretical part of the thesis, discusses pray in general as part of Chistian life. As well as pray in the lives of children and youth, the worship life and pray in worship. In addition, the educational work of the church and the devolpment of children and adolescents, your senses, religious education and church education are discussed.</p> <p>The commissioner of this thesis work is The parish of Kannus.</p>		

<p>Key words Childhood, congregation, educational work, functionality, inclusion, intercession, prayer, senses, spirituality, youth, worship.</p>
--

KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

Esirukous: Esirukous on kristityn etuoikeus rukoilla yhdessä toisten kristittyjen kanssa yhteisten asioiden, kirkon, hätää kärsivien ja koko maailman puolesta. Kirkon alkuaajoista lähtien on jumalanpalveluksissa ja yhteisissä kokoontumisissa rukoiltu kirkon, seurakunnan, seurakunnan työntekijöiden, seurakuntalaisten, seurakuntalaisten asioiden ja koko maailman puolesta. (Aamenesta öylättiin 2022.)

Jumalanpalvelus: Kaikki kirkolliset toimitukset ovat luonteeltaan jumalanpalveluksia. Sunnuntaisin ympäri maailmaa vietetään kirkoissa messua tai sanajumalanpalvelusta. Kristityt kokoontuvat yhteen kuuntelemaan opetusta, kohtaamaan toisia, rukoilemaan yhdessä ja muistelemaan Jeesuksen elämää, kuolemaa ja ylösnousemusta. Jumalanpalveluksessa kokoontaan yhteisen uskon äärelle ja vahvistumaan uskossa. (Aamenesta öylättiin 2022.)

Kirkon kasvatustyö: Kirkon kasvatustyö edistää kaikenikäisten lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä kokonaisvaltaista kasvua ja hyvinvointia. Kasvatustyössä tuetaan monimuotoista hengellistä elämää ja edistetään jumalanpalveluselämään osallistumista. Lisäksi rohkaistaan lapsia, nuoria ja perheitä osallistumaan kirkon järjestämään toimintaan lapsille, nuorille ja perheille. Kirkon kasvatustyö on yhdessä tekemistä, olemista ja ihmettelyä Jumalan luomassa maailmassa. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2022.)

Osallistaminen ja osallisuus: Osallistaminen on prosessi, jossa pyritään saamaan ihmiset osallistumaan itse yhteiseen tekemiseen ja sen toteuttamiseen, eikä vain passiivisesti ottamaan vastaan, mitä tarjolla on. Osallistamisessa ihminen tai yhteisö tekee itse ja aktivoituu itse tekemään. Osallisuus on ihmisen mahdollisuus vaikuttaa omaan ympäristöönsä, elämäänsä, yhteiskuntaan ja koko maailmaan. (Kielitoimiston sanakirja 2022.) Ihmiselle osallisuus on tunnetta siitä, että kuuluu johonkin yhteisöön, ryhmään, sukuun tai muuhun vastaavaan.

Rukous: Rukous on sydämen puhetta Jumalan kanssa (Aamenesta öylättiin 2022). Rukouksessa ihminen kertoo asioitaan Jumalalle.

Spiritualiteetti: Spiritualiteetti-sanon merkitys on hengellisyys ja hengellinen elämä. Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa ajatellaan, että spiritualiteetti merkitsee hengellistä elämää. Uskoa ja hengellistä elämää toteutetaan esimerkiksi messuun osallistumalla, laulamalla hengellisiä lauluja ja virsiä, lukemalla Raamattua ja rukoilemalla yksin tai yhdessä muiden uskovien kanssa. (Aamenesta öylättiin 2022.)

Toiminnallisuus: Toiminnallisuus voi olla kognitiivista, sosiaalista tai fyysistä aktiivisuutta. Toiminnallisuus aktivoi aivoja ja mahdollistaa erilaisten toimintojen käyttämisen oppimisen sekä aistimisen tukena. Toiminnallisuus on siis ihmisen aktiivista toimintaa. Toiminnallisuudella haetaan vaihtelua ja monipuolisuutta esimerkiksi opetusmenetelmiin. (Norrena 2016, 14.)

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	1
2 LÄHTÖTILANNE OPINNÄYTETYÖN TEKEMISEEN	3
2.1 Materiaalin kerääminen.....	3
2.2 Olemassa olevan materiaalin löytäminen.....	3
2.3 Teoriaosuus	5
3 LAPSUUS JA NUORUUS	6
3.1 Lapsuus	6
3.2 Nuoruus	7
4 AISTIT JA TOIMINNALLISUUS.....	9
4.1 Aistit.....	9
4.2 Toiminnallisuus, osallistaminen ja osallisuus	10
5 KIRKON KASVATUSTYÖ	12
5.1 Lasten ja nuorten spiritualiteetti	13
5.2 Kristillinen kasvatus.....	14
6 JUMALANPALVELUSELÄMÄ	16
6.1 Aistit jumalanpalveluksessa	16
6.2 Rukous	17
6.3 Esirukous	19
7 MATERIAALIN HANKINTA MATERIAALIPAKETTIA VARTEN.....	22
7.1 Webropol-kysely.....	22
7.2 Muun materiaalin hankkiminen	24
8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	25
LÄHTEET	28
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni ideaa miettiessäni pohdin sitä, minkälaista materiaalia tarvitsisin omassa nykyisessä työssäni seurakunnan lastenohjaajana ja tulevana yhteisöpedagogina. Halusin tehdä opinnäytetyöni niin, että siitä olisi käytännön hyötyä itselleni omaan työhöni ja samalla myös muille kirkon kasvatustyöntekijöille. Tämä opinnäytetyö on hankkeistettu Kannuksen seurakunnalle.

Opinnäytetyössäni halusin luoda valmiin materiaalipaketin toiminnallisista esirukouksista. Monesti kiireessä olen joutunut miettimään ja laatimaan esirukouksia esimerkiksi perhekerkkoihin. Esirukoukseen olen halunnut toiminnallisuutta. Olisin halunnut käyttää valmista ideaa, koska en välttämättä olisi itse ehtinyt laatia toiminnallista ja osallistavaa esirukousta. Valmiita toiminnallisia esirukouksia on ollut aika vaikea löytää. Materiaalipaketin halusin sisältävän toiminnallisia esirukousideoita kirkon kasvatustyön käyttöön erityisesti lapsille, nuorille ja perheille suunnatuissa jumalanpalveluksissa. Olen käytännössä huomannut, että lapsille, nuorille ja myös erityisryhmille, ovat toiminnalliset ja osallistavat esirukoukset sopineet parhaiten. Nykyajan ihmiset ja varsinkin lapset ja nuoret, eivät jaksakaan istua paikallaan kovin pitkiä aikoja tekemättä itse mitään. Pelkkä istuminen ja kuunteleminen ei välttämättä lisää osallisuutta. Osallisuus ja sen tukeminen on esimerkiksi kirkon Polku. Vauvasta aikuiseksi seurakunnan yhteydessä-mallin avainasia (Polku. Vauvasta aikuiseksi seurakunnan yhteydessä 2021). Sen takia osallistaminen ja toiminnallisuus on tärkeää. Mielestäni toiminnallisuus ja osallistaminen olisi tärkeää kaikissa ikäluokissa, eikä vain lapsille ja nuorille suunnatuissa toiminoissa ja tilaisuuksissa. Samalla halusin miettiä esirukouksia niin, että niissä olisi eri aisteja herätteleviä asioita, eikä pelkästään toiminnallisuutta.

Esirukousosio on monesti hyvin pitkä ja siinä saattaa olla paljon vaikeasti ymmärrettäviä sanoja. Yhteen rukoukseen on yritetty sisällyttää kaikki mahdolliset rukousaiheet, mitä maailmassa voi olla. Esirukous saattaa tuntua pituuden ja vaikeiden sanojen vuoksi jopa toiselta saarnalta. Seurakuntalaisten pitäisi saada olla mukana vaikuttamassa esirukouksen sisältöön ja toteutukseen. Seurakuntalaisten pitäisi saada olla enemmän osa rukousta, eikä vain kuunteleva osapuoli. Jumalanpalveluksissa on paljon osuuksia, joissa vain istutaan, kuunnellaan sekä otetaan vastaan valmiiksi tuotettua asiaa. Tästä syystä on hyvä, että jumalanpalveluksissa on myös sellaisia osioita, joihin seurakuntalainen voi osallistua tekemällä ja toimimalla.

Nykyään monessa seurakunnassa seurakuntalaiset on otettu osaksi jumalanpalveluksen suunnittelua ja toteutusta. Jumalanpalvelusryhmät tai kirkkoväertit ovat toteuttamassa jumalanpalvelusta muun muassa lukemalla tekstejä, keräämällä kolehtia, laittamalla kirkkokahveja ja valmistelemalla sekä toteuttamalla esirukouksia.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko on julkaissut Kolmas pilari-esirukouskirjan, jossa on toiminnallisia ja osallistavia esirukouksia. Tämän lisäksi muuta valmista materiaalia olen löytänyt Pieni on Suurin-lehdestä, joka on suunnattu kirkon varhaiskasvatustyössä toimiville. Saman lehden Päkän ja Pulmun vinkit-liitteestä löytyy jonkin verran toiminnallisia rukousideoita. Valmiita rukouksia ilman toiminnallisuutta löytyy monista lähteistä.

Opinnäytetyöni materiaaliosassa on valmiita toiminnallisia ja osallistavia esirukousideoita käytettäväksi kirkon kasvatustyössä. Osa materiaalista on itse keksimiäni sekä valmiista lähteistä muokkaamiani. Näitä esirukouksia olen itse käyttänyt työssäni. Osan materiaalista ja ideoista olen kerännyt kyselyn avulla muilta kirkon työntekijöiltä. Kyselyn tein Webropol-kyselynä ja jaoin kyselyn hiippakuntasihteeri Saija Kronqvistin avulla koko Oulun hiippakunnan kasvatuksen työntekijöille. Lisäksi jaoin kyselyn sosiaalisessa mediassa. Kyselyn tuloksista keräsin ideoita ja materiaalia materiaalipakettiin. Omat ideani ja muista lähteistä löytämäni ideat liitin materiaaliosioon.

Työn teoriaosuudessa käsittelen lyhyesti kirkon kasvatustyötä, lasten ja nuorten yleistä kasvua sekä kehitystä. Näiden aiheiden lisäksi käsittelen aisteja, jumalanpalveluselämää, lasten ja nuorten spiritualiteettia, rukousta ja esirukousta sekä toiminnallisuutta, osallistamista ja osallisuutta.

2 LÄHTÖTILANNE OPINNÄYTETYÖN TEKEMISEEN

Opinnäytetyöni oli toiminnallinen ja sen tarkoituksena oli laatia toiminnallisia ja osallistavia esirukouksia kirkon kasvatustyön käyttöön.

2.1 Materiaalin kerääminen

Materiaalin keräämisen esirukousmateriaaliosioon aloitin Webropol-kyselyn avulla. Laadin lyhyen, mutta selkeän kyselyn ja jaoin sen hiippakuntasihteerin Saija Kronqvistin avulla Oulun hiippakunnan kasvatuksen työntekijöille. Lisäksi jaoin kyselyn sosiaalisessa mediassa sellaisiin ryhmiin, joissa olevien ihmisten ajattelin olevan kiinnostuneita vastaamaan kyselyyn.

Toiminnallisia ja osallistavia esirukouksia olen käyttänyt työssäni koko työurani ajan. Työssäni käyttämäni toiminnalliset ja osallistavat esirukoukset otan mukaan materiaaliin. Omien ideoideni lisäksi olen muokannut eri lähteistä löytämiäni esirukouksia omaan käyttöön sopiviksi ja ne liitän lisäksi materiaaliosioon. Materiaaliosion esirukoukset koostuvat omista, muokatuista ja kyselyn avulla kerätyistä esirukouksista.

Webropol-kyselyssä kysyin kirkon kasvatustyöntekijöiltä, minkälaista palautetta he olivat saaneet pitämistään toiminnallisista esirukouksista. Otan nämä palautteet huomioon opinnäytetyössäni. Itse olen jonkin verran saanut palautetta toiminnallisista esirukouksista ja saamani palautteet otan huomioon työssäni.

2.2 Olemassa olevan materiaalin löytäminen

Valmista materiaalia etsin lehdistä, kirjoista ja internetistä aina, kun ehdin. Luin lehtiä, kirjoja ja internetiä sillä silmällä jo pitkään, että otan mahdolliset ideat aina talteen opinnäytetyötäni varten. Muutenkin kerään ideoita aina ylös, kun niitä vain näen, koska siitä on hyötyä työssäni.

Valmista materiaalia toiminnallisiin ja osallistaviin esirukouksiin löytyy jonkin verran. Suomen evankelis-luterilainen kirkko on toimittanut Kolmas pilari-esirukouskirjan, jossa on muutamia

toiminnallisia ideoita. Joitain ideoita löytyy Pieni on Suurin-lehden perhejumalanpalveluksien ideoissa ja saman lehden Päkän ja Pulmun vinkit-liitteissä. Pieni on Suurin-lehden ideat ovat useissa eri lehdissä tai liitteissä. Aikaa menee niiden etsimiseen ja löytämiseen eri lehdistä. Pitäisi myös yrittää muistaa, missä on mitään materiaalia joskus nähnyt silloin, kun niitä tarvitsee. Olen kokenut tämän haastavaksi. Tämän takia halusin koota enemmän ideoita yhteen ja samaan lähteeseen, josta ne on helppo ja nopea ottaa käyttöön. Toiminnallisten ja osallistavien esirukousten löytäminen vie paljon aikaa, sillä ne sijaitsevat eri lähteissä. Lastenohjaajan työssäni on suunnittelu-aikaa suhteellisen vähän. Tästä johtuen esirukousten etsiminen vie paljon aikaa muiden asioiden suunnittelulta.

Valmiita esirukouksia löytyy useammasta rukouskirjasta, mutta niissä on harvemmin mukana osallistavaa ideaa tai toiminnallisuutta. Rukouskirjoissa on valmiita tekstejä, joita voi käyttää sellaisenaan tai muokata omiin tarpeisiin sopiviksi ja lisätä niihin toiminnallisuutta. Tällaisia kirjoja ovat esimerkiksi Kati Pirttimaan Rukoilemme toistemme puolesta, Kantala, Hiltunen Räntilä, Valtosen Rukousten kirja – Arkeen ja juhlaan sekä Kantala, Kariranta, Hintsalan Alkuja ja loppuja – Rukousten kirja. Raison ja Turun seurakunnat ovat myös vuosien ajan kustantaneet tai toimittaneet omaa seurakuntalaisten yhteistä rukouskirjaa, johon työntekijät, luottamushenkilöt ja muut halukkaat ovat saaneet kirjoittaa rukouksia. Raison seurakunnan rukouskirjaa jaetaan kaikille halukkaille sekä seurakunnan alueelle muuttaville postitetaan kirja lahjaksi. Turussa kirja annetaan pyöreitä vuosia täyttävälle seurakuntalaisille ja sitä voi halutessaan ostaa. (Kotimaa 18.3.2022.) On hyvä idea, että seurakuntalaiset on otettu mukaan rukouskirjan tekemiseen.

Erilaisia rukouskirjoja löytyy todella paljon markkinoilta, mutta osallistavia ja toiminnallisia esirukouskirjoja on markkinoilla paljon vähemmän. Luulen, että osallistavia ja toiminnallisia esirukouskirjoja on markkinoilla sen takia vähän, koska toiminnallisuus esirukouksissa on vielä suhteellisen uusi asia kirkossamme. Toisaalta uskon, että toiminnallisuus ja osallistaminen tulee koko ajan lisääntymään, koska tietoisuus toiminnallisuuden ja osallistamisen hyvistä puolista karttuu. Erilaisista rukouskirjoista voi käyttää tekstejä ja valmiisiin rukouksiin on suhteellisen helppo lisätä toiminnallisuutta.

2.3 Teoriaosuus

Teoriaosuuden tekemisen aloitin sillä, että mietin mitä asioita haluan käsitellä työssäni ja mitkä asiat kuuluisivat mukaan opinnäytetyöhön. Etsin ja luin kirjoja aiheista, joita halusin käsitellä opinnäytetyössäni. Päädyin kirjoittamaan aiheista lasten ja nuorten yleinen kasvu ja kehitys sekä lasten ja nuorten spiritualiteetti. Käsitelen myös kirkon kasvatustyötä, jumalanpalveluselämää, aisteja, rukousta ja esirukousta sekä toiminnallisuutta, osallistamista ja osallisuutta. Aluksi mietin myös kirjoittavani siitä, miten ihmiset ylipäätään saadaan osallistumaan jumalanpalveluksiin, mutta aiheen laajuuden vuoksi luovuin tästä osuudesta tässä työssä.

3 LAPSUUS JA NUORUUS

Lapsuus ja nuoruus ovat hyvin tärkeitä ajanjaksoja ihmisen elämässä. Lapsuudessa ja nuoruudessa tapahtuu ihmisessä sellaista kasvua ja kehitystä, mitä ei tapahdu missään muussa ikävaiheessa. Lapsuuden ja nuoruuden merkitys ihmisen hyvinvoinnin rakentumisessa on korvaamaton. Perusta ihmisen hyvinvoinnille rakennetaan lapsuudessa ja nuoruudessa. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2022.)

3.1 Lapsuus

Lapsuus on ajanjakso, jolla on omat kehitystehtävänsä ja se on voimakkaan kasvun sekä kehityksen aikaa. Lapsuuden alku tapahtuu syntymässä ja se päättyy puberteettiin, jolloin nuoruus alkaa. Lapsuus jaetaan vielä eri ikäkausiin: vauvaikä, taapero tai leikki-ikä ja kouluikä. Lapsuudessa lapsi kasvaa ja kehittyy huimaa vauhtia. Lapsi tutkii ja hahmottaa maailmaa aivan eri tavalla kuin aikuinen. Siinä missä aikuinen jaksaa keskittyä ja istua hiljaa kuuntelemissa, siihen lapsi ei vielä kykene. Lapsi liikkuu, on lyhytjänteinen, vaihtaa kiinnostuksen kohdetta nopeasti, tekee asioita, puhuu ja äänтелеe, on nopearytmisen ja hyvin toiminnanhaluinen. Lapsi saattaa keskittyä jossain tilanteessa ihan eri asiaan, miten aikuinen on ajatellut tai kuvitellut. Lapsen ajatus ja kiinnostus saattaa suuntautua helposti sivuraiteelle, eikä varsinaiseen toimintaan mitä aikuinen on ajatellut. Esimerkkinä voisi olla lahja, jonka sisältö saattaa olla vähemmän kiinnostava leikeissä kuin lahjapakkaus tai -kääre. (Hellström 2010 180–181.) Lapsi on aktiivinen toimija ja lapsen kristillisessä kasvatuksessa täytyy ottaa huomioon aktiivisuus. Lapsen pitää saada myös kristillisessä kasvatuksessa ja toiminnassa toteuttaa itseään, spiritualiteettiaan ja kristillisyyttään aktiivisena toimijana.

Leikki on tärkeä seikka lapsen kasvussa ja kehityksessä. Leikin kautta lapsi hahmottaa maailmaansa, kokee mielihyvää, iloa ja onnea. Lapsi myös jäsentää mielipahaa, surua ja vihaa leikin avulla. Lapsi oppii tunnistamaan erilaisia tunteita ja harjoittelee erilaisia taitoja esimerkiksi sääntöjä leikin avulla. Leikki on tärkeä kanava lapsen elämässä oppimisessa, tunteiden tunnistamisessa, mielikuvituksen kehittymisessä ja tavassa olla ja elää. Leikin kautta lapsi oppii, kehittyy ja elää elämäänsä. (Hellström 2010 183–184.)

Kirkon varhaiskasvatuksessa halutaan kohdata kaiken ikäiset lapset siinä elämänpiirissä, missä lapsi missäkin kehitysvaiheessa on. Kirkon varhaiskasvatustyö tukee ja edistää lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista. Kirkon Polku-mallissa on 0–22 vuotiaille omat ikäkaudet ja teemansa. Polku tarjoaa lapsille ja nuorille mahdollisuuden vahvistua elämään kristittyinä ja kasvaa kristilliseen identiteettiin. (Polku. Vauvasta aikuiseksi seurakunnan yhteydessä 2012.) Lapsen ensisijainen kasvatusvastuu on vanhemmilla, mutta kirkon kasvatustyö tukee lapsen vanhempien kasvatustyötä. Kirkon kasvatustyössä halutaan tukea vanhempien ja kodin kristillistä kasvatusta, mutta myös tukea sekä auttaa vanhempien kasvatustyötä yleisellä tasolla. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2022.) Lapsen kehityksessä on erilaisia herkkyykskausia ja nämä herkkyykskaudet kannattaa hyödyntää ja ottaa huomioon myös kirkon kasvatustyössä. Polku-malli ottaa huomioon nämä herkkyykskaudet (Polku. Vauvasta aikuiseksi seurakunnan yhteydessä 2012.) Monipuolinen toiminta kasvatustyössä vaikuttaa lapsen kokonaisvaltaiseen oppimiseen, tunteiden tunnistamiseen, kielen oppimiseen ja oman itsensä hyväksymiseen sekä rakastamiseen sellaisena kuin lapsi on (Ojanen, Ritala, Siven, Vihunen & Vilen 2013. 63–67).

3.2 Nuoruus

Nuoruus on ikäkausi lapsuuden ja aikuisuuden välillä. Nuoruusikä ajoittuu suurin piirtein ikävuosien 12–22 välille, mutta voi alkaa jo nuorempaan ja kestää pidempään. Nuoruus ja puberteetti on ikävaihe, jossa lapselle tapahtuu suuria fyysisiä ja psyykkisiä muutoksia. Muutokset ovat valtavia. Samanlaisia muutoksia ei ole ihmisellä muulloin kuin ainoastaan varhaislapsuuden nopeassa kehitysvaiheessa. Nuori ei ole vielä aikuinen, mutta ei ole enää lapsikaan. Nuoren tulisi tässä ikävaiheessa kehittyä psyykkisesti aikuiseksi, irrottautua vanhemmistaan, löytää oman ikäisistään turvaa ja tukea. Nuoren tulisi sopeutua fyysisiin muutoksiin ja löytää oma seksuaalinen identiteettinsä, löytää paikkansa maailmassa ja oppia huolehtimaan itsestään sekä tekemisistään. Tämä kaikki ei ole kuitenkaan helppo ja yksinkertainen tehtävä, sillä muutokset ovat niin valtavia. Tehtävän vaikeus aiheuttaa nuorella monenlaisia tunteita. Nuoren mielialat voivat vaihdella rajusti ja nuori voi olla itsekin hukassa oman itsensä ja vaihtelevien tunteidensa kanssa. Nuori tarvitsee elämässään aikuisten apua, tukea ja neuvoja, rajoja ja rakkautta, vaikkei niitä välttämättä itse tuntisi tarvitsevansa. Vanhemmille lapsen kasvaminen nuoreksi ja aikuiseksi voi olla myös haastavaa aikaa. Vanhemman tulee tukea, rohkaista, rajoittaa, kannustaa, mutta antaa nuoren kuitenkin löytää oma polkunsä ja tiensä. Nuorella ja vanhemmalla on omat haasteensa tässä kehitysvaiheessa. Vaikka nuori kasvaa,

kehittyy ja irtautuu vanhemmistaan, vanhemman tehtävät eivät lopu. Vanhemman tehtävät vain muuttuvat lapsen ja nuoren kasvaessa kohti aikuisuutta. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2022.)

Nuori on rajussa muutoksessa ja etsii itseään, miettii omia mielipiteitään sekä omia arvojaan ja käsityksiään elämästä. Kavereiden ja ystävien merkitys, mielipiteet ja näkemykset maailmasta kasvavat. Vanhempien mielipiteiden ja näkemysten merkitys nuoren ajattelussa sitä vastoin vähenee. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2022.) Nuoren hengellisyys ja spiritualiteetti etsii myös uusia ilmenemistapoja. Nuori etsii itselleen oman tapansa hiljentyä ja toteuttaa hengellisyyttään. Nuoruuden myrskyissä lapsuudesta tutut hengellisyyden ilmentämis-
muodot saattavat vaihtua. Hengellisyys muokkautuu nuoren itsensä näköiseksi. Kyky ilmaista omaa hengellisyyttään voi tukea ja helpottaa nuoruuden myrskyistä ja kehitystehtävistä selviytymistä. Kirkon kasvatustyössä tuetaan ja annetaan nuorelle eväitä löytää oma tulkinta ja näkemys. Lisäksi vastataan uskonnolliseen epäilykseen, tuetaan omakuvaa ja sitä, että nuori kelpaa ja on tärkeä juuri sellaisena kuin hän on. (Polku. Vauvasta aikuiseksi seurakunnan yhteydessä 2012.)

4 AISTIT JA TOIMINNALLISUUS

Aistit auttavat ihmistä saamaan tietoa lähellä olevasta ympäristöstä. Aistien avulla ihminen saa lisäksi tietoa kehon sisällä tapahtuvista muutoksista. Toiminnallisuus aktivoi ihmistä ja lisää yhteisöllisyyttä.

4.1 Aistit

Ihmisellä on viisi perusaistia, joiden avulla ihminen saa tietoja ympäristöstään. Aistien avulla ihminen saa informaatiota siitä, mitä muutoksia kehon sisällä tapahtuu ja miten ihminen reagoi erilaisiin asioihin. Aisteilla on todella suuri merkitys ihmisen elämässä, ja ne auttavat meitä selviytymään elinympäristössämme. Erilaiset aistimukset vaikuttavat elämässämme tuoden iloa ja nautintoa. Erilaiset aistimukset välittävät myös huonoja kokemuksia, inhon tunteita ja epämiellyttäviä kokemuksia, joista ihminen ei nauti. Nämä viisi perusaistia ovat maku-aisti, hajuaisti, kuuloaisti, näköaisti ja ihon aistit eli tuntoaisti. (Raivio 2020.)

Aistien merkitys elämässä on jo ihan pienellä lapsella tärkeä. Vauva tunnistaa äitinsä äänestä, koska hän on jo kohdussa oppinut kuulemaan äidin ääntä ja sen rytmiä. Vauvan iholla lämmin hellä kosketus tuntuu turvalliselta ja rakastavalta. Kosketus on tärkeä koko elämämme ajan ja tuntoaisti heikkenee aivan viimeiseksi aisteistamme. Kukapa ei pitäisi siitä, että otetaan kädestä kiinni ja silitetään? Joidenkin aistien puuttuminen merkitsee sitä, että ihminen tarvitsee elämässään apua ja tukea selvitäkseen arjessa. Jonkin aistin menettäminen korostaa muiden aistien merkitystä. (Raivio 2020.)

Aisteilla on suuri merkitys siihen, miten koemme elämää. Aistit vaikuttavat siihen, mikä meistä tuntuu hyvältä sekä mikä tuntuu pahalta ja mistä emme pidä. Kuuloaisti vaikuttaa siihen, että lapsi oppii puhumaan, jos lapsi ei kuule puhetta, puhumaan oppiminen on vaikeaa. Näköaisti kehittyy lapsella niin, että noin vuoden iässä näkökyky on lähes aikuisen näkökyvyn tasolla. Hajuaisti on vauvoilla tarkempi kuin aikuisella ja vauva esimerkiksi tunnistaa oman äitinsä maidon hajusta. Hajuaisti on aisteistamme herkimmin vaurioituva, koska se on vain yhden hermon varassa ja jos se hermo katkeaa, hajuaisti on menetetty. Tärkein aisteistamme on tuntoaisti, sen avulla koemme helpoimmin yhteyttä toisiin ihmisiin. (Raivio 2020.)

Aistit vaikuttavat elämäämme niin hyvässä kuin pahassa. Aisteillamme tutkimme maailmaa ja joskus, jos aistit ovat hyvin herkkiä, aistimme voivat vaikeuttaa elämää. Vaatteiden saumat voivat häiritä kohtuuttomasti, äänet, valot ja tuoksut voivat häiritä niin, että toisten ihmisten kanssa oleminen on hankalaa. Varsinkin lapsilla ja nuorilla aistiherkkyys voi vaikuttaa elämään kovastikin. Vanhemmiten aistit hiipuvat ja aistiherkkydet eivät niin haittaa elämää. Kuuloaisti voi olla todella tärkeä osa elämää, kun voi kuunnella musiikkia, josta nauttii. Näköaistilla voi ihailla mahtavia maisemia tai taidetta. Tunto-, maku- ja hajuaistin kautta voi kokea nautintoa esimerkiksi leipoessa.

Aistien merkitystä elämässämme kannattaa miettiä myös kirkon kasvatustyössä. Aistien avulla koemme ja toteutamme myös hengellisyyttämme. Tuoksuilla, musiikilla, tuntoaistiin ja makuaistiin liittyvillä asioilla on merkitystä myös kirkon kasvatustyössä. Jokin laulu, jonka on lapsena oppinut voi muistua mieleen vielä vanhana, vaikka muistisairaus olisi vienyt muistin ja kyvyn puhua. Aistien helliminen kirkon kasvatustyössä on tärkeää ja niihin kannattaa kiinnittää huomiota. Toiminnassa tulee ottaa huomioon myös se, että on lapsia ja nuoria, joilla on aistiherkkyttä. Tästä syystä kaikki ei sovi kaikille ja esimerkiksi musiikin voimakkuuteen kannattaa kiinnittää huomiota seurakunnan tapahtumissa.

4.2 Toiminnallisuus, osallistaminen ja osallisuus

Toiminnallisuus voi olla kognitiivista, sosiaalista tai fyysistä aktiivisuutta. Toiminnallisuus aktivoi aivoja ja mahdollistaa erilaisten toimintojen käyttämisen oppimisen sekä aistimisen tukena. Toiminnallisuus on siis ihmisen aktiivista toimintaa. Toiminnallisuudella haetaan vaihtelua ja monipuolisuutta esimerkiksi opetusmenetelmiin. (Norrena 2016, 14.)

Osallistaminen on prosessi, jossa pyritään saamaan ihmiset osallistumaan itse yhteiseen tekemiseen ja sen toteuttamiseen, eikä vain passiivisesti ottamaan vastaan sitä mitä tarjolla on. Osallistamisessa ihminen tai yhteisö tekee itse ja aktivoituu itse tekemään. Osallisuus on ihmisen mahdollisuus vaikuttaa omaan ympäristöönsä, elämäänsä, yhteiskuntaan ja koko maailmaan (Kielitoimiston sanakirja 2022). Ihmiselle osallisuus on tunnetta siitä, että kuuluu johonkin yhteisöön, ryhmään, sukuun, seurakuntaan tai muuhun vastaavaan. Osallisuus on ihmiselle tärkeä kokemus siitä, että on osa jotain isompaa ryhmää. Osallistamisella ihminen

saadaan paremmin nivoutumaan osaksi ryhmää ja kokemaan itsensä tärkeäksi sekä merkittäväksi. Osallisuus vaikuttaa merkittävästi ihmisen hyvinvointiin. Kokemus siitä, että on osallinen jossakin itselle tärkeässä ryhmässä parantaa ihmisen hyvinvointia. Turvallisuuden tunne lisääntyy, usko tulevaisuuteen ja omaan itseen lisääntyy. Osallisuus vähentää ihmisten eriarvoisuutta, köyhyyttä ja syrjäytymistä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023.)

Kirkon kasvatustyössä toiminnallisuudella ja osallistamisella on pitkät perinteet. Lapsia ja nuoria rohkaistaan osallistumaan ja tekemään asioita itse, ei vain niin, että kirkon työntekijät suunnittelevat ja toteuttavat toimintaa. Lasten ja nuorten parissa työskentelevien kirkon työntekijöiden haaste on saada lasten ja nuorten näkökulmat osaksi kirkon toimintaa laajasti. Lasten ja nuorten näkökulma ei tulisi näkyä vain heille suunnatussa toiminnassa. Itse lapsi- ja nuorisotyössä lasten ja nuorten ideat otetaan hyvin mukaan, mutta on haasteellisempaa saada heidän ajatuksensa näkymään laajasti seurakunnassa ja seurakunnan toiminnassa. Lapset ja nuoret ovat luontaisesti toimijoita sekä tekijöitä, kirkon kasvatustyössä heidän luontaista toimijuuttaan pyritään vahvistamaan. On paljon mielekkäämpää osallistua toimintaan, jota itse saa suunnitella, ideoida ja tehdä, kuin vain olla vastaanottavana osapuolena. Lasten ja nuorten toiminnassa on paljon toiminnallisuutta ja osallisuutta.

Kirkossa on kehitetty Polku-malli, joka on seurakunnan kokonaissuunnitelma 0–22- vuotiaille. Mallissa vauva kasvaa aikuiseksi seurakunnan yhteydessä. Polku on työväline, jolla pystytään jäsentämään ja kehittämään seurakunnan toimintaa. Polku koostuu yhdeksästä ikäkaudesta ja teemasta. Ikäkaudet ja teemat ovat: Lahja 0–2, Ilo 3–5, Seikkailu 6–8, Rohkeus 9–11, Vapaus 12–14, Ihme 15, Luottamus 16–18, Yhteys 19–21 ja Merkitys 21-. Kaikkien ikäkausien tavoitteena on vahvistaa lapsen ja nuoren kokemusta siitä, että hän on Jumalan kuva ja Jumalalle rakas. Polku-mallin rakentamisen tärkein ajatus on osallisuus. Ihmiselle on tärkeää kokea olevansa osallisena ryhmässä ja yhteisössä. Osallisuus syntyy eri ihmisille erilaisista asioista. On tärkeää ja osallisuutta vahvistavaa, että saa olla mukana vaikuttamassa siihen mitä tapahtuu ja mitä tehdään. (Polku. Vauvasta aikuiseksi seurakunnan yhteydessä 2012.)

5 KIRKON KASVATUSTYÖ

Kirkon perustehtävä on edistää Jumalan valtakuntaa ja kertoa, että Jeesus Kristus on maailman pelastaja. Kirkon kasvatustyössä kohdataan kaikenikäiset lapsia ja nuoria sekä perheitä. Kirkon kasvatustyössä ei kysellä kirkon jäsenyyttä, vaan kaikkia kutsutaan hengellisen kasvun polulle. (Ovet auki 2020.) Kirkon kasvatustyössä on päämääränä kaikenikäisten lasten, nuorten ja perheiden kokonaisvaltaisen kasvun mahdollistaminen ja tukeminen. Kasvatustyö on nimenomaan yhdessä tekemistä, olemista ja ihmettelemistä sekä elämän suurten ja pienten asioiden äärellä olemista. Kohdataan ja kunnioitetaan jokaista lasta, nuorta ja perhettä juuri sellaisena kuin he ovat, Jumalan luomina ihmeinä. Kirkon kasvatustyössä pyritään siihen, että lapset, nuoret ja perheet saavat itse osallistua ja toimia seurakunnassa. Vastapainona sille, että työntekijät toteuttavat työntekijöiden etukäteen suunnittelemaa toimintaa. Kirkon kasvatustyössä keskitytään ihmisen kokonaisvaltaiseen kasvuun ja hyvinvointiin. Lisäksi tuetaan ja ohjataan monimuotoiseen hengelliseen elämään sekä opetetaan lapsille, nuorille ja perheille myös yhteiskunnallista vaikuttamista kirkon arvoista käsin. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2022.) Kirkon kasvatustyön perusta ja lähtökohta on kaste- ja lähetyskäs-
kyssä:

”Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä. Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käskennyt teidän noudattaa. Ja katso, minä olen teidän kanssanne kaikki päivät maailman loppuun asti.” Matteus 28: 18–20. KR92

Kirkon varhaiskasvatustyöllä ei ole omaa varhaiskasvatuspedagogiikkaa, mutta sitä ohjaavat yleiset pedagogiset periaatteet. Yleisten pedagogisten periaatteiden tavoitteena on edistää lapsen oppimista, hyvinvointia ja tukea laaja-alaista osaamista. Lapsi opettelee, kokee, toimii, osallistuu, leikkii, liikkuu, tutkii ja ilmaisee. Toiminta toteutuu yhdessä lapsen mielenkiinnon kohteiden ja työntekijöiden välisessä vuorovaikutuksessa. (Opetushallitus 2022.) Lisäksi kirkon varhaiskasvatustyötä ja vanhempien lasten ja nuorten kasvatusta ohjaavat ja kehittävät koko kirkon Ovet auki-strategia ja yksittäisen seurakunnan tai seurakuntayhtymän strategiat sekä Polku. Vauvasta aikuiseksi seurakunnan yhteydessä-malli. Kaikkea lasten kanssa tehtävää työtä ohjaa myös YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. Työtä tehdään siis sopimusten ja

säädösten mukaan sekä sitä arvioidaan jatkuvasti. Kirkko tekee myös paljon yhteistyötä yhteiskunnan eri kasvatustyön parissa toimivien tahojen kanssa. Kirkon kasvatustyössä pyritään saamaan lapset, nuoret ja perheet itse osallistumaan toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen.

5.1 Lasten ja nuorten spiritualiteetti

Spiritualiteetti merkitsee henkisyyttä, hengellisyyttä ja hengellistä elämää (Aamenesta öylättiin 2022). Spiritualiteetin määritelmä ei ole kuitenkaan aivan näin yksinkertainen. Spiritualiteetti ja uskonto eivät ole sama asia. Ihminen voi olla myös spirituaalinen olematta kuitenkaan varsinaisesti uskonnollinen. Ihmiset ilmaisevat omaa spiritualiteettiaan kuitenkin monesti uskonnollisella kielellä. Spirituaaliteetilla voidaan tarkoittaa myös esimerkiksi synnynnäistä kykyä kokea yhteyttä itseensä, toisiin ihmisiin, ympärillä olevaan maailmaan ja johonkin korkeampaan voimaan. (Kilpeläinen 2019.)

Kaikilla ihmisillä on oikeus toteuttaa omaa henkisyyttään ja hengellisyyttään omalla tavallaan. YK:n lasten oikeuksien sopimuksessa sanotaan, että lapsella on oikeus ruumiillisen, henkisen, hengellisen, moraalisen ja sosiaalisen kehityksen kannalta riittävään elintasoon. Lapsella on myös oikeus hengellisen kehityksen tukeen niin kuin YK:n lasten oikeuksien sopimuksessa sanotaan. (Unicef 2022.)

Lapsi on luonnostaan spirituaalinen eli henkinen ja hengellinen. Tämä käsitys lapsen luonnollisesta, synnynnäisestä hengellisyydestä on muuttunut viime vuosikymmeninä. Nykyään uskotaan, että lapsella on synnynnäisiä valmiuksia hengellisyyteen. Sitä miten lapsi spiritualiteettiaan ilmaisee on pitkälti kasvatuksen tulosta. Pienellä lapsella hengellisyys ilmenee yleensä sillä kielellä, jota hän on ympäristöstään oppinut ja joka on hänelle tuttua. Henkisyyden kieli voi olla uskonnollista tai ei-uskonnollista. (Kilpeläinen 2019.)

Ihminen on kokonaisuus ja hengellisyys on lapsen ja nuoren yksi kasvu- ja kehitystehtävä. Spirituaalista kehitystä on tärkeää tukea, että lapsi ja nuori oppii sitä kieltä, millä hän voi omaa hengellisyyttään ilmaista. Lapsen ja nuoren kysymyksiin ja ihmettelyihin elämästä tulee vanhemman vastata, muuten lapsi ja nuori lakkaa lopulta kysymystä. Vanhempi vastaa oman uskonnollisen traditionsa mukaisesti kysymyksiin. Vanhemman tulee kunnioittaa sekä arvos-

taa lapsen ja nuoren omaa henkistä ja hengellistä ajattelua, vaikka se olisi erilainen kuin vanhemman hengellinen ajattelu. Jo ihan pieni lapsi voi oppia uskonnollista kieltä, jolla ilmaista omaa hengellisyyttään esimerkiksi rituaaleja, lauluja, symboleita, käsitteitä ja kertomuksia. Kun nuori etsii itseään ja omaa paikkaansa elämässä, hän on oppinut ilmaisemaan omaa hengellisyyttään, spiritualiteettiaan. On tärkeää tuntea, ymmärtää ja kunnioittaa oman perheen ja ympärillä olevan yhteiskunnan uskontoperinteitä. Muiden ihmisten katsomuksiin tutustuminen on tärkeää, että ymmärtää paremmin myös muiden uskontoja ja näkemyksiä. (Kilpeläinen 2019.)

5.2 Kristillinen kasvatus

Kasvatus käsitteenä tarkoittaa sitä, että yritetään saada ihmisessä aikaan jonkinlaista muutosta, henkistä kehittymistä. Kasvatus tapahtuu tukemalla kasvua, kehitystä ja oppimista. Laajasti katsoen kasvatus pitää sisällään kaikki kasvattajan tekemät asiat, ovat ne sitten olleet tarkoituksellisia tai tahattomia, tiedostamattomia. Kasvattajan oma käyttäytyminen ja tekeminen vaikuttavat kasvatettavaan, ei vain se mitä varsinaisesti kasvattaja haluaa opettaa. Tästä johtuen teot ja opetus eivät saisi olla ristiriidassa. Kasvattajan tulisi elää omien oppiensä mukaisesti, eikä vain opettaa jotain, mitä ei omassa elämässään myös toteuta. (Muhonen & Tirri 2008, 63–69.)

Ihmiselle on ominaista etsiä elämälleen suurempaa tarkoitusta ja sitä arvoperustaa, mille oman elämänsä rakentaa. Ihminen etsii mahdollisuuksia kokea pyhyyttä ja toteuttaa omaa vakaumustaan. (Puolimatka 2011, 237–247.) Lapsen kasvatuksessa ihminen pyrkii siirtämään seuraavalle sukupolvelle omia arvojaan ja kulttuuriperintöään. Kirkko tekee kristillistä kasvatustyötä, jonka tarkoituksena on saada lapsi, nuori ja heidän perheensä löytämään paikka seurakunnassa ja vahvistumaan uskossa. Kristillisessä kasvatuksessa pyritään opettamaan kristillisiä arvoja ja siirtämään kristillisiä perinteitä sukupolvelta toiselle. Kirkon kasvatustyössä tuetaan lapsen, nuoren ja perheiden kristillistä kasvatustyötä. Lisäksi annetaan kasteopetusta ja pyritään siihen, että lapsi ja nuori kasvaisi uskossaan ja löytäisi oman paikkansa seurakunnan toiminnassa. Kasvatustyössä pyritään edistämään sitä, että jokainen kokisi seurakunnan tärkeäksi ja merkitykselliseksi koko elämänsä ajan. (Ovet auki 2020.) Kirkon tehtävä on antaa kristillistä kasvatusta, rohkaista ja tukea ihmistä kasvamaan kristittyinä

sekä olemaan rohkeasti osa seurakuntaa sen jäsenenä. (Muhonen & Tirri 2008, 63–69.) Kirkon kasvatustyössä ei kysellä kuuluuko toimintaan osallistuva ihminen kirkkoon. Kirkon toiminta on tarkoitettu kaikille ja siihen voivat osallistua kaikki ihmiset, ovat he sitten kirkon jäseniä tai eivät. Kasvatustyössä päinvastoin pyritään kohtaamaan ne ihmiset, jotka eivät vielä ole kirkon jäseniä tai ovat eronneet kirkosta. Kirkon kasvatustyö on kristillistä, vaikka kaikki osallistujat eivät olisi kristittyjä tai kirkon jäseniä. (Ovet auki 2020.)

6 JUMALANPALVELUSELÄMÄ

Jumalanpalveluksen pitäisi olla jokaisen kristityn sunnuntain päätapahtuma. Jumalanpalvelus voi olla sanajumalanpalvelus tai messu, jossa vietetään ehtoollista. Jumalanpalveluksessa käytetään samana toistuvaa rakennetta eli kaavaa. Samana toistuva kaava tekee jumalanpalveluksesta kotoisan. Kaavan tutuksi tuleminen tarvitsee toistoja ja käyntejä jumalanpalveluksessa. (Kirkossa 2022.) Jumalanpalveluksessa ei ole mukava käydä, jos ei tiedä mitä milloinkin tulisi tehdä. Jumalanpalveluksessa lauletaan, noustaan seisomaan ja rukoillaan tietyissä kohdissa eikä ole mukava olla, jos ei tiedä, milloin mitään tehdään. Kaavan outous ja epätietoisuus siitä mitä pitäisi milloinkin tehdä, aiheuttaa ulkopuolisuuden ja vierauden tunteen. Vaikka kaava on sama kaikissa Suomen kirkoissa ja vaikka sen tuntisi, eri seurakunnissa on kuitenkin omia toimintatapoja ja eroja joissakin käytänteissä. Jumalanpalveluksessa olisi hyvä kaikkien tietää mitä, milloinkin tapahtuu. Tieto siitä, mitä tapahtuu, lisää tunnetta yhteenkuuluvuudesta ja siitä, että jumalanpalvelukseen osallistuja tuntee olevansa tervetullut. Ei saa olettaa, että kaikki tietävät, mitä tapahtuu. Ohjelmalehtinen jumalanpalveluksen kuluista, kaavan heijastaminen videotykillä tai jumalanpalveluksen alussa seurakuntalaisten informointi on tärkeää.

Kaavan tutuus ja samanlaisuus on hyvä asia, mutta siitä voidaan myös poiketa. Aina ei tarvitse toimia juuri samalla tavoin. Kaavasta voidaan myös muuntelemalla tehdä vaihteleva, mutta samalla kuitenkin tutuus ja turvallisuus säilyy. Toiminnallinen ja osallistava esirukous on yksi mahdollisuus. Erilaiset teemamessut, musiikkiesitykset, kuvat ja saarnanäytelmät tuovat myös vaihtelua. Ne elävöittävät ja tuovat uusia mahdollisuuksia osallistumiseen ja hiljentymiseen jumalanpalveluksessa.

6.1 Aistit jumalanpalveluksessa

Kirkon kasvatustyössä on ihmisen aisteilla suuri merkitys. Lapsi ja nuori kuulee, näkee, haisee, tuntee, maistaa ja liikkuu. Lapsi ja nuori oppii aisteillaan kokemaan ja ilmaisemaan hengellisyttään. Jumalanpalveluksessa on paljon elementtejä, jotka vaikuttavat aisteihimme ja kokemaamme kirkossa. Kirkkoon tullessa monesti kuulee kirkonkellojen soiton ja jumalanpalveluksessa kuulee urkujen tai muiden soittimien äänet ja itsekin saa laulaa. Kirkkotilassa kuu-

luvut äänet ihan eri tavalla kuin kotona ja kirkossa voikin testata omaa ääntään sekä sen kuuluvuutta. Kirkossa näkee erilaisia asioita, joita ei muualla näe. Altтари, penkit, kukkia, erilaisia kuvia esimerkiksi alttaritaulu. Liturgiset värit ja kynttilät sekä niiden määrä kertovat pyhän teemasta. Kirkko herättelee myös hajuaistia kirkon ominaisuuksella, tuoksuvilla kynttilöillä, ihmisten ominaisuuksella ja ehtoollisella tuoksuvalla ehtoollisviinillä, jouluna tuoksuu ehkä jouluuusi. Tuntoaisti saa monenlaisia ärsyksiä. Kirkon penkin istuintuntuma, kirkon lattia ja käytävien matot, penkit, virsikirja ohuine sivuineen ja lähetyškynttelikön kynttilän sytytys herättelee tuntoaistiamme. Makuaisti voi saada kokemuksia ehtoollisella ja mahdollisilla kirkkukahveilla. Liikettä ja tuntoaistin herättelyä kirkossa tulee ainakin rukoillessa, ylös noustessa, ehtoolliselle käveltäessä, polvistuessa alttarille ja kolehtirahaa laitettaessa kolehtihaaviin. (Isakainen 2005, 41.)

Nämä aistiärsykkeet voivat herättää muistoja pitkien aikojenkin päästä, ja sillä on merkitystä, minkälainen aistielämys meitä kirkossa ja jumalanpalveluksessa odottaa. Kokemamme vaikuttaa siihen, tunnemme viihtyvämme ja olemme tervetulleita jumalanpalvelukseen sekä haluamme tulla sinne uudelleen.

6.2 Rukous

Rukous on sydämen puhetta Jumalalle (Aamenesta öylättiin 2022). Rukous on olemista ja lepäämistä Jumalassa. Ihminen on rukous kaikessa tekemisessään ja olemisessaan. Jumala on luvannut kuulla meitä aina, siis elämämme kokonaisuudessaan on Jumalan. Jumala tietää kaiken, vaikka emme osaisi ajatuksiamme järjestellä mihinkään järjelliseen sanalliseen muotoon. Rukous ei ole välttämättä sanoja, vaan pelkkä huokaus ja ajatus Jumalan puoleen on rukousta. Rukoileminen ei ole yhteydessä puhekykyyn, voihan myös puhumaan kykenemättömän rukoilla. Rukoileminen on paljon muutakin kuin hienoja sanoja ja lauseita, rukous on Jumalan kanssa yhteydessä oloa. Jumala ei tarvitse meidän sanojamme, mutta me itse tarvitsemme sitä, että sanoitamme asiat itsemme takia Jumalalle.

Miksi me rukoilemme, jos oletamme, että Jumala tietää kaiken jo muutenkin? Pitääkö rukouksen olla tietynlainen tai rukoilijan tietynlainen uskovainen, että tulee kuulluksi? Kuuleeko Jumala tosiaan meidän kaikkien ihmisten asiat, jopa huokauksen, jos sanoja ei ole?

Millainen suhde meillä olisi Taivaalliseen isäämme, jollemme keskustele Hänen kanssaan? Rukous on oikeastaan keskustelua ja jutustelua Jumalan kanssa. Maallisen isän kanssa yhteydessä oleminen vaatii keskustelua ja Taivaan isän kanssa keskustelu on rukousta. Toimiva suhde toiseen ihmiseen vaatii keskustelua ja toimiva suhde Jumalan kanssa vaatii keskustelua Hänen kanssaan. Tämä keskustelu Jumalan kanssa on rukousta.

Rukouksen tulisi olla arkinen asia ja kuulua jokaisen kristityn arkeen niin kuin esimerkiksi hampaidenpesu illalla ennen nukkumaan menoa. Rukoileminen ei välttämättä vaadi sitä, että rauhoittaa itsensä, tilan, jossa on, ja ristii kätensä. Se voi toki auttaa ajatusten jäsentämisessä ja keskittymisessä rukoukseen, mutta se ei ole välttämätöntä. Keskellä kiireistä työpäivää voi myös huokaista Jumalan puoleen, että jaksaisi työpäivän loppuun asti.

Rukous ja varsinkin esirukous on nykyään lapsille, nuorille ja perheille melko vieras asia. Kirkon kasvatustyössä näkyy se, ettei esimerkiksi iltarukousta juurikaan enää opeteta lapsille. Iltarukous päivän päätteeksi on hyvä tapa opettaa jo ihan pienelle lapselle. Päivän tapahtumat voi summata iltarukoukseen ja jättää kaikki asiat, niin ilot kuin surut Herran huomaa ja käydä sen jälkeen toivottavasti rauhallisesti nukkumaan. Hädän hetkellä ja elämän kriiseissä monesti myös sellainen ihminen, joka ei tavallisesti rukoile huokaa Korkeamman puoleen. Suuri ilo saattaa saada myös harvemmin rukoilevan kiittämään Jumalaa siitä, mitä hienoja asioita on elämässään saanut. Lapsen ja nuoren hengelliselle kasvulle on ongelma se, että lapsia ja nuoria ei opeteta rukoilemaan.

Rukouksen kieli on uskonnollista kieltä, mutta se ei tarkoita sitä, että rukouksen kielen tulisi olla jotain erikoista. Rukousta itsessään ei tarvitse ymmärtää rukoillakseen, vaan riittää kun jättää asiansa Jumalalle (Junkkaala 2003, 14–16). Rukouksessa tulisi käyttää tavallista ja ymmärrettävää kieltä. Rukoillakseen ei tarvitse osata mitään teologista sanastoa, vaan rukous on tavallisen ihmisen tavallista ja arkista puhetta Taivaalliselle Isälle.

Jumala on Isä, joka haluaa kuulla, mitä Hänen lapsillaan on asiaa. Jumala on kehottanut meitä rukoilemaan ja Hän on luvannut kuunnella meistä ihan jokaista. Raamatusta voimme lukea, että myös Jeesus rukoili usein esimerkiksi kiirastorstaina ennen vangitsemistaan. Jeesus opetti meille rukouksesta Raamatussa paljon, jopa antoi meille sanat suuhun Isä meidän

-rukouksen muodossa. Meillä täytyy olla keskusteluyhteys Isäämme. Siksi me rukoilemme ja siksi jumalanpalveluksessa sekä kirkollisissa toimituksissa on rukousta.

Jumalanpalveluksessa on useita rukouksia esirukouksen lisäksi. Synnintunnustus, kiitosrukous, päivänrukous, messussa ehtoollisrukous, Isä meidän-rukous ja kiitosrukous ehtoollisen jälkeen. Lisäksi suurin osa virsistä on täyttä rukousta. (Jumalanpalveluksen opas 2009.) Toiminnallisuutta ja osallisuutta ei voi eikä kannata kaikkiin jumalanpalveluksen rukouksiin lisätä. Ainakaan samassa jumalanpalveluksessa ei saa olla liikaa toiminnallisia osuuksia. Pitää jättää tilaa myös hiljentymiselle ja rauhoittumiselle. Täytyy olla myös mahdollisuus jättää toiminnallisuus väliin, jos se ei jonkun seurakuntalaisen mielestä rukoukseen sovi tai ei halua muuten siihen osallistua. Perhekirkoissa voi toteuttaa esimerkiksi Isä meidän-rukouksen liikunnallisena. Liikkeitä ei kuitenkaan ole pakko tehdä, jos ei halua, vaan voi osallistua rukoukseen pelkästään sanallisesti. (Helle-Lahti 2014, 50).

6.3 Esirukous

Esirukous on rukousta toisten ihmisten ja asioiden puolesta (Aamenesta öylättiin 2022). Me voimme tuoda Jumalan eteen toisten ihmisten ilot, surut, huolet, kirkon, yhteiskunnan ja koko maailman asiat. Jumalanpalveluksissa ja kirkollisissa toimituksissa (kaste, avioliittoon vihkiminen, hautaan siunaaminen, konfirmaatio, ehtoollinen), jotka ovat luonteeltaan jumalanpalveluksia on aina esirukousosio. Näissä tilanteissa on esirukous sen takia, että Raamatussa kehoitetaan rukoilemaan kaikkien puolesta:

”Kehotan ennen kaikkea anomaan, rukoilemaan, pitämään esirukouksia ja kiittämään kaikkien ihmisten puolesta, kuninkaiden ja kaikkien vallanpitäjien puolesta”
(Raamattu 1992 1. Tim. 2:1–2)

Kristillinen kirkko on jo aivan kirkon alkuaajoista asti kantanut kokoontumisissaan Jumalan eteen yhteisiä asioita rukouksessa. Kristityn ja seurakunnan ydintehtäviin kuuluu kantaa omien asioiden lisäksi Jumalan eteen toisten ihmisten asiat ja koko yhteiskunnan asiat (Pirttimaa 2018, 12–14).

Esirukous on kanava tuoda yhteiseen kokoontumiseen kaikkien asiat Jumalan eteen. Lapsia ja nuoria on hyvä opettaa tuomaan yhteiseen esirukoukseen mielenpäällä olevia asioita. Toiminnalliset ja osallistavat esirukoukset sopivat erityisen hyvin lasten ja nuorten jumalanpalveluksiin, leireihin ja muihin tapahtumiin, jotka on erityisesti suunnattu lapsille ja nuorille.

Yhden jumalanpalveluksen esirukoukseen ei tarvitse saada mahtumaan kaikkia maailman asioita. Esirukous ei ole toinen saarna. Esirukous ei saa olla liian pitkä ja se pitää olla jollakin tavalla järjestelty kokonaisuus. Kirkkovuoden aikana on monta mahdollisuutta esirukoukseen, joten useimmat asiat tulevat jossain kohtaa kirkkovuotta esille. Esirukouksen laatiminen voi olla haastavaa, kun voi tuntua siltä, että sanottavaa olisi niin paljon, eikä haluaisi jättää mitään pois.

Perinteisesti esirukoukset ovat voineet olla muodoltaan pyyntö- tai anteeksipyyntörukouksia ja kollehta-tyyppisiä rukouksia eli lyhyitä ja ilmaisultaan tiiviitä rukouksia (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2023). Lisäksi on diakonisia rukouksia tai litaniatyypisiä rukouksia. Yksinkertaisesti pyyntörukouksessa on tuotu Jumalan eteen kaikki pyynnöt, tarpeet, ahdistukset ja toiveet. Jumalan kasvojen eteen on käännytty avuntarpeessa tai ahdistuksessa. Kollehta-tyyppisessä rukouksessa ensin Jumalaa puhutellaan, sitten esitetään pyynnöt ja toiveet ja lopuksi tulee loppulause. Kollehta-tyyppinen rukous on suhteellisen lyhyt ja tiivis ilmaisultaan. Diakonisessa esirukouksessa ääneen kerrotaan rukousaiheet ja ne jätetään Jumalan käsiin, ilman erityisiä ratkaisuja. Litanian pyyntö- ja anteeksipyyntörukous, josta on esimerkki virsikirjassa numerolla 719. Valmista kaavaa tai muotoa ei ole rukouksessa pakko käyttää, mutta jonkinlainen loogisuus ja esirukousteemojen järjestys on hyvä esirukouksessa olla, että seurakunta pysyy mukana rukouksessa. (Pirttimaa 2022, 87–98.)

Jumalanpalveluksen esirukoukseen voi liittää erilaisia toiminnallisia ja osallistavia osuuksia. On hyvä aina muistaa ja miettiä mahdollista seurakuntaa siinä vaiheessa, kun miettii esirukouksen teemoja sekä toiminnallisuutta ja osallistavia elementtejä. Konfirmaatiojumalanpalvelukseen, vanhuksille suunnattuun jumalanpalvelukseen, johonkin teemajumalanpalvelukseen tai rippileirin jumalanpalvelukseen esirukouksen voi laatia erilaiseksi. Tilanne ja ihmiset tulee ottaa huomioon esirukouksen kieltä mietittäessä. Nuoremmille voi rukouksen kieli olla erilaista kuin vanhemmille seurakuntalaisille. Lisäksi esirukousta laadittaessa pitää ottaa huomioon kirkkovuosi, paikalliset asiat, maailman tilanne ja koolla olevan seurakunnan tilanne. Esirukouksen kielen tulisi olla ymmärrettävää ja sisäpiirikielestä pois siivottua. Kielen tulisi

olla sellaista, johon kaikkien läsnäolevien on helppo samaistua eikä kieli saa sulkea ketään ulos rukouksen piiristä. (Pirttimaa 2022, 72–76.)

7 MATERIAALIN HANKINTA MATERIAALIPAKETTIA VARTEN

Materiaalin hankinta Kädet ristiin- toiminnallisia ja osallistavia esirukouksia- materiaalipakettiin on ollut pitkä prosessi. Materiaalia kertyi Webropol-kyselyn avulla, omista arkistoista, kirjojen ja lehtien valmiista rukouksista sekä valmiiden rukouksien muokkauksen kautta.

7.1 Webropol-kysely

Uusien ideoiden saamiseksi tein Webropol-kyselyn, jonka halusin jakaa mahdollisimman monelle toiminnallisia esirukouksia laativalle. Kyselyssä oli kuusi kysymystä ja osa kysymyksistä oli monivalintakysymyksiä. Kyselyn täyttämiseen ei mennyt mielestäni pitkää aikaa, suunnitteen 5–10 minuuttia. Kyselyn Word-malli löytyy opinnäytetyön lopusta liitteenä samoin kuin kyselyyn liitetty saatekirje. Webropol-kysely oli mielestäni helppo tehdä, vaikka en ollut selaista ennen laatinut. Webropol-kyselyn jaoin sosiaaliseen mediaan Facebookin ryhmään, joissa ajattelin, että on kiinnostusta vastata tällaiseen kyselyyn. Emilia Teerikankaan vinkistä otin yhteyttä Saija Kronqvistiin, joka toimii Oulun hiippakunnan hiippakuntasihteerinä päävastualueenaan kasvatus, mentorointi, spiritualiteetti sekä hanketyö. Hän jakoi sähköpostin avulla kyselyn kaikille Oulun hiippakunnan kasvatuksen työntekijöille. Näillä jakotavoilla ajattelin, että kysely saisi hyvin näkyvyyttä ja uusia ideoita tulisi mukavasti.

Sosiaalisessa mediassa jaoin kyselyn Facebookin kautta Kirkon nuorisotyönohjaajat-, Lastenohjaajat-, Kirkolliset toimijat-, Kirkon lastenohjaajat ry:n- ja Yhteisöpedagogi-nuorisotyönohjaaja-ryhmiin. Saija Kronqvist jakoi sähköpostilla kyselyn kaikille Oulun hiippakunnan kasvatuksen työntekijöille. Tämä sähköpostikysely lähti 294 Oulun hiippakunnan kasvatuksen työntekijälle. Näistä kaikista ryhmistä vastauksia tuli kyselyyn 13 kappaletta. Vastaajista 10 toimi nuorisotyönohjaajana, yksi kasvatuksesta vastaavana työntekijänä ja yksi varhaiskasvatuksen ohjaajana ja yksi ei halunnut ammattiaan kertoa. Kymmenen vastaajan tehtäviin kuului esirukousten laadinta ja kolmen työnkuvaan ne eivät kuuluneet.

Pyrin saamaan kyselyn avulla mahdollisimman konkreettisia ideoita toiminnallisista ja osallistavista esirukouksista. Kaikki vastaajat olivat kirjoittaneet omat ideansa melko suurpiirteisesti,

eikä niitä ollut avattu tarkemmin. Valmiita esirukouksia ei kyselyn avulla tullut yhtään. Kyselyssä oli mahdollisuus laittaa valmiita esirukouksia tiedostona, mutta yksikään vastaajista ei tätä mahdollisuutta käyttänyt. Kyselyn avulla tuli muutamia sellaisia ideoita, joita en ole itse nähnyt tai käyttänyt. Seuraavat uudet ideat sain kyselyn avulla: rukouslennokit, rukousketju, esirukous näyteltynä ja piirtämisen käyttäminen esirukouksessa. Näitä ideoita ei ollut kovin paljoa enempää avattu, mutta idean kuitenkin niistä sai selville.

Suurin osa kyselyyn vastanneista oli saanut toiminnallisista ja osallistavista esirukouksista jonkinlaista palautetta osallistujilta. Vain yksi vastaaja ei ollut saanut koskaan minkäänlaista palautetta esirukouksista. Yleensä palautteet varsinkin lapsilta, nuorilta ja perheiltä olivat olleet positiivisia. Toiminnallisuus on helpottanut keskittymistä, lisännyt jaksamista ja tuonut vaihtelua istumiseen, kun saa itse tehdä jotain. Vanhempi väki on saattanut jopa pahastua tai hämmentyä toiminnallisuudesta ja jättänyt osallistumatta osallistavaan osuuteen. He ovat kokeneet, että rukoukseen ei voi tai saa lisätä toiminnallisuutta.

Palautteissa oli tullut ilmi myös se, että ohjeistus toiminnalliseen ja osallistavaan esirukousoosioon tulee olla hyvin selkeä. Seurakuntalaisen tulee tietää mitä esirukouksessa on tarkoitus tehdä. Mahdollisuuksien mukaan olisi hyvä jo jumalanpalveluksen alussa sanallisesti tai kirjallisesti kertoa seurakuntalaisille minkälainen esirukous on tulossa. Ennakointi olisi hyvä, jotta seurakuntalainen tietää valmistautua tilanteeseen. Ennakointi vähentää pahastumista ja epävarmuutta siitä, mitä pitää tehdä. Ennakointi ja selkeät ohjeet voivat myös saada useamman osallistumaan toiminnallisuuteen. Valmiit ohjelmalehtiset tai tilan seinälle heijastetut ohjeet koettiin hyväksi.

Itse olen muutamia kertoja saanut palautetta toiminnallisista ja osallistavista esirukouksista. Palautteet ovat olleet pääsääntöisesti hyviä ja toiminnallisuudesta on pidetty. Ohjeistuksen tärkeyttä on minulle painotettu myös. Ei ole mukavaa, jos ei tiedä miten toimii. Hyvä ohjeistus voi vaikuttaa siihen, haluaako osallistua sellaiseen esirukoukseen, jossa on toiminnallisuutta. Vähäinen tai epätarkka ohjeistus taas vaikuttaa siihen, että toiminnallisuuden haluaa jättää väliin. Epäonnistumisen ja väärintekemisen pelko jumalanpalveluksissa on ihmisillä korkealla. Ei haluta tehdä mitään väärää tai toisin kuin muut kesken jumalanpalveluksen. Toiminnallisia ja osallistavia esirukouksia on hyvä olla, mutta ei liian usein eikä joka jumalanpalveluksessa. Lapset, nuoret ja perheet yleensä pitävät niistä, mutta vanhempi väki haluaa perinteisempää

toimintaa. Toisaalta osa vanhuksista pitää kovasti toiminnallisuudesta esirukouksissa. Varsinkin kynttilöiden sytyttäminen on ollut mieluista.

7.2 Muun materiaalin hankkiminen

Muun materiaalin etsiminen pakettiin on ollut pitkän ajan, jopa monien vuosien työ. Omiin arkistoihini olen kerännyt ideoita aina, kun niitä olen työurani aikana nähnyt, kuullut, tehnyt ja käyttänyt. Kaikista omista ideoistani ei ole enää muistikuvaa mistä olen kyseisen materiaalin aikanaan saanut vai olenko ideoinut koko rukouksen itse. Lisäksi olen työurani aikana saanut ideoita kollegoilta eri seurakunnista, erilaisista koulutuksista ja tilaisuuksista, joissa olen itse ollut seurakuntalaisena mukana. Kaikki ideat laitan aina talteen itselleni, ja nämä ideat ovat nyt mukana materiaalipaketissa.

Työpaikalleni tulee Pieni on Suurin-lehti, joka on suunnattu kirkon varhaiskasvatuksessa työskenteleville. Lehti ilmestyy 6 kertaa vuodessa ja lisäksi kahdesti vuodessa tulee Päkän ja Pulmun vinkit-liite. Lehdessä on yleensä aina jokin perheille suunnattu jumalanpalvelustoteutus, jossa on myös esirukous. Päkän ja Pulmun vinkit-liitteissä on monesti erilaisia rukouksia, joissa on toiminnallisuutta, vaikka varsinaisia esirukouksia niissä on harvemmin. Mestaripiirros-kirjasta olen myös ottanut joitakin ideoita. Näitä valmiita rukouksia ja piirrostarinoita olen ottanut sellaisenaan pakettiin tai muokannut niitä. Periaatteessa kaikkiin valmiisiin rukouksiin tai itse laadittuihin esirukouksiin voi liittää halutessaan jonkinlaista toiminnallisuutta. Mielikuvitus on vain rajana toiminnallisuutta mietittäessä.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyötäni tein töiden ohella noin puolen vuoden ajan ja kuukauden opintovapaalla joulukuussa 2022 ja tammikuussa 2023. Ajatustyötä tein huomattavasti pidempään ja laitoin itselleni muistiin asioita aina, kun sopivaa asiaa tuli eteen. Kaikki ideat ja ajatukset mitä löysin laitoin itselleni talteen. Lehtiä, kirjoja ja muuta materiaalia on tullut luettua melko paljon. Esirukous on kulkenut mukana elämässäni pitkään ja olin esirukousta ja sen merkitystä miettinyt jo paljon ennen kuin edes sitä valitsin opinnäytetyöni aiheeksi. Olen halunnut omalta osaltani vaikuttaa siihen, että rukous olisi tärkeää nyt ja tulevaisuudessa lasten, nuorten ja perheiden elämässä.

Opinnäytetyöprosessi oli mielenkiintoinen kokemus. Opiskelujeni aikana oli monta hetkeä, jolloin epäilin valmistumistani kovasti. Aiheen valinta oli aluksi itselleni vaikeaa ja ajattelin, etten löydä mitään sellaista aihetta, johon haluan tarttua. Lopulta kuitenkin aiheen valinta ratkesi aika helposti oman tämän hetkisen työni kautta. Aihetta oli aluksi vaikea rajata ja olisin halunnut sisällyttää työhön paljon enemmän ja laajemmin asiaa, kuin mitä siinä lopulta on. Olin alun perin ajatellut opinnäytetyöhön lisääväni ajatuksia esimerkiksi siitä, miten seurakuntalaiset saadaan osallistumaan jumalanpalveluksiin. Luovuin siitä ajatuksesta, kun aihettani seminaarissa opponoinut opiskelija ajatteli, että se olisi liian iso asia. Aihe vaatisi ihan oman opinnäytetyön ja itse sitä pohiessani päädyin samaan johtopäätökseen.

Aloitin opinnäytetyön kirjoittamalla teoriaosuutta. Välillä kokosin materiaaliosiota, mutta se jäi tauolle, kun tein Webropol-kyselyn ja jäin odottamaan vastauksia sekä uusia ideoita. Webropol-kyselyn laatiminen oli helppoa, vaikka en sellaista ennen ollut tehnyt. Vähän haasteita ilmeni kyselyn jakamisessa sosiaaliseen mediaan. Jaoin kyselyn ensiksi valitsemiini sosiaalisen median Facebook-ryhmiin QR-koodina. Sain siitä lähes välittömästi palautetta ryhmien jäseniltä, että QR-koodin käyttäminen ei onnistu kaikilta. Tämän jälkeen jaoin kyselyn linkkinä ja se oli parempi vaihtoehto. Halusin jakaa kyselyn myös Oulun hiippakunnan kaikille kasvatuksen työntekijöille. Ongelmaksi tuli se, että miten kysely olisi helpointa jakaa. Opinnäytetyönohjaaja Emilia Teerikangas antoi hyvän vinkin, että kysyn jakoa hiippakuntasihteerin Saija Kronqvistiltä. Hänen kautta sain helposti ja nopeasti jaettua kyselyn kaikille hiippakunnan 294:lle kasvatuksen työntekijälle.

Oletin, että kyselyn kautta vastauksia ja ideoita ei tule kovin paljoa. Olin kuitenkin yllättynyt, että vastauksia tuli niin vähän, vain 13 kpl. Toinen yllätys minulle vastauksissa oli se, että yksikään lastenohjaajana toimiva kasvatuksen työntekijä ei kyselyyn vastannut. Itse toimin lastenohjaajana tällä hetkellä ja olen esirukouksia laatinut. Jäin miettimään, etteikö muiden lastenohjaajien työnkuvaan esirukouksien laadinta kuulu, vai mistä lastenohjaajien vastaamattomuus johtui. Yksikään pappi ei myöskään kyselyyn vastannut. Tässä kohdassa jäin miettimään sitä, että mahdollisesti pappien laatimat esirukoukset ovat perinteisempiä, eikä niissä ole merkittävästi toiminnallisia ja osallistavia elementtejä mukana.

Jumalanpalveluksiin osallistuessani kuuntelin varsinkin esirukousosiot erityisen herkällä korvalla. Kiinnitin myös erityistä huomiota jumalanpalveluksen muihinkin osiin ja varsinkin toiminnallisuuteen ja seurakuntalaisten osallistamiseen. Jumalanpalvelus kokonaisuudessaan avautui minulle uudella tavalla, kun mietin enemmän kaavaa, rukousta ja erityisesti esirukousosiota.

Rukous ja esirukous on monelle seurakuntalaiselle sellainen asia, että siihen ei mielellään saisi uusia elementtejä kovasti tuoda. Vanhempien ikäluokkien ja lasten sekä nuorten näkemykset saattavat olla aika kaukana toisistaan siinä, minkälaisia toiminnallisia osioita jumalanpalvelukseen voi ja saa tuoda. Toiminnallisia ja osallistavia elementtejä miettiessä täytyy ottaa huomioon jumalanpalveluksiin osallistuvien seurakuntalaisten erilaiset näkemykset siitä, mitä uusia elementtejä jumalanpalveluksessa voi olla. Esirukousta laadittaessa on tärkeää miettiä sitä, mihin tilanteeseen se laaditaan ja minkälainen seurakunta mahdollisesti jumalanpalveluksessa on mukana.

Jumalanpalvelukset striimataan nykyään monessa seurakunnassa. Striimaus vaikuttaa myös siihen, millä tavalla ja minkälaista toiminnallisuutta sekä osallistavaa osiota jumalanpalveluksessa voi olla. Miten toiminnallisuuteen saadaan mukaan myös ne seurakuntalaiset, jotka ovat eri tilassa kuuntelemassa jumalanpalvelusta? Vai onko niin, että toiminnallisuus on vain niille, jotka ovat paikan päällä? Osallisuus saattaa jäädä kuuntelijalle vajaaksi, jos toiminnallisuus on sellaista, että siihen ei voi halutessaan myös striimin kautta osallistuttaessa ottaa osaa. Toiminnallisuutta ja osallisuutta pitää miettiä monelta kannalta. On tärkeää ottaa huomioon myös heidät, jotka kuuntelevat jumalanpalvelusta striimin kautta.

Materiaalipaketista halusin miellyttävän näköisen ja päädyin tekemään sen Canva-sovelluksen avulla, jota käytän muutenkin työssäni aika paljon. Ajattelin, että Canvalla saan kauniin ja silmää miellyttävän lopputuloksen. Canva-ohjelman käytöstä tykkään, mutta tässä tilanteessa se ei välttämättä ollut paras vaihtoehto. Lisäykset, muutokset ja virheet joutui aina tekemään Canvassa. Opinnäytetyössä ollut kuva piti poistaa ja lisätä uusi korjattu kuva. Lisäysten, muutosten ja korjausten tekeminen oli näin ollen vähän tympeää ja hidasta. Materiaalipaketin lopulliseen ulkonäköön olen kuitenkin tyytyväinen. Opinnäytetyöni oli mielenkiintoinen prosessi ja siitä jäi miettimistä sekä pohtimista vielä tulevaisuuteenkin.

LÄHTEET

Aamenesta öylättiin 2022. Suomen evankelis-luterilainen kirkko. 2022. Saatavissa: <https://evl.fi/sanasto>. Viitattu 23.10.2022.

Esirukouksia jumalanpalveluksiin. Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2023. Saatavissa: <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/jumalanpalveluselama/rukouksia-ja-esirukouksia/esirukouksia-jumalanpalveluksiin>. Viitattu 9.1.2023.

Helle-Lahti, E. 2014. Liikuttava seurakunta. Helsinki: Kirjapaja.

Hellström, M. 2010. Sata sanaa kasvatuksesta. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kairavuo, J., Koivisto, E., Kreivi-Palosaari, S., Repo, H., Valjus, T., Paananen, T. ja Tuukkanen, T. 2015–2016. Ohjeita esirukousten laatimiseen ja lukemiseen jumalanpalveluksissa. Saatavissa: <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/jumalanpalveluselama/rukouksia-ja-esirukouksia/esirukouksia-jumalanpalveluksiin>. Viitattu 26.12.2022.

Kielitoimiston sanakirja. 2022. Saatavilla: <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/>. Viitattu 25.10.2022.

Kilpeläinen, A. 2019. Lapsi tarvitsee tilaa ja tukea hengelliselle kehitykselleen. Saatavissa: <https://teologia.fi/2019/05/lapsi-tarvitsee-tilaa-ja-tukea-hengelliselle-kehitykselleen/>. Viitattu 6.11.2022.

Kirkossa. Suomen evankelis-luterilainen kirkko. 2022. Saatavissa: <https://evl.fi/kirkossa/messu-eli-jumalanpalvelus>. Viitattu 23.10.2022.

Jumalanpalveluksen opas. Palvelkaa Herraa iloiten. Kirkkohallitus, Jumalanpalveluselämä ja musiikkitoiminta. 2009:9. Saatavissa: <https://kirkkokasikirja.fi/jp-opas.pdf>. Viitattu 26.10.2022.

Kirkkohallitus. Kirkko ja toiminta. 2014. Kolmas pilari – esirukouskirja. Saatavissa: https://evl.fi/documents/1327140/39859364/kolmas_pilari.pdf/92fda0be-65fe-5ab8-6e6e-314009190b13?t=1535019290000. Viitattu 26.12.2022.

Kotimaa-lehti 18.3.2022.

Junkkaala, E. 2003. Miten rukoilla. Askelia rukouksen maailmaan. Helsinki: Kirjapaja.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2022. Vanhempainnetti, Lapsen kasvu ja kehitys. Saatavissa: <https://www.mil.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/>. Viitattu 6.11.2022.

Muhonen, K & Tirri, M. Mitä on kristillinen kasvatusta. Teoksessa Porkka, J. (toim.) 2008. Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten keskus/LK-kirjat.

Norrena, J. 2016. Ryhmä oppimaan! toiminnallisia työtapoja ja tehtäväkehyksiä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ojanen, T., Ritmala, M., Siven, T., Vihunen, R. & Vilen, M. 2013. Lapsen aika. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Opetushallitus. 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_1.pdf. Viitattu 3.1.2023.

Ovet auki. 2020. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2026. Saatavissa: <https://evl.fi/documents/1327140/77189567/suomen-ev.lut.kirkon-strategia-vuoteen-2026.pdf>. Viitattu 13.1.2023.

Pirttimaa, K. 2018. Rukoilemme toistemme puolesta. Helsinki: Kirjapaja.

Polku. Vauvasta aikuiseksi seurakunnan yhteydessä. 2021. Saatavissa: <https://julkaisut.evl.fi/catalog/Tutkimukset%20ja%20julkaisut/r/4268/viewmode=previewview>. Viitattu 13.1.2023.

Pulkkinen, H. 2017. Vasu kirkossa. Saatavissa: <https://vasu2017kirkossa.wordpress.com/2018/09/17/kristillinen-kasvatus-ja-vasun-pedagogiikka/>. Viitattu 23.10.2022.

Puolimatka, T. 2011. Kasvatus, arvot ja tunteet. Helsinki: Suunta-kirjat.

Raamattu. Saatavissa: <https://raamattu.fi/>. Viitattu 6.11.2022.

Raivio, M. 2020. Aistit auttavat voimaan hyvin. Saatavissa: <https://www.terve.fi/artikkelit/aistit-auttavat-voimaan-hyvin>. Viitattu 3.1.2023.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2023. Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet>. Viitattu 16.2.2023.

Unicef. 2022. Saatavissa: <https://www.unicef.fi/tyomme/lapsen-oikeudet/lapsen-oikeuksien-sopimus/>. Viitattu 6.11.2022.

KÄDET RISTIIN

**Toiminnallisia ja
osallistavia esirukouksia**

**Älkää olko mistään
huolissanne, vaan
saattakaa aina se,
mitä tarvitsette,
rukoillen, anoen ja
kiittäen Jumalan
tietoon. Silloin
Jumalan rauha, joka
ylittää kaiken
ymmärryksen,
varjelee teidän
sydämenne ja
ajatuksenne niin,
että pysytte
Kristuksessa
Jeesuksessa."
(KR92. Fil. 4:6.)**

SISÄLLYSLUETTELO

Kansilehti

Fil. 4:6

Sisällysluettelo

Esirukouksen laatiminen

Esirukouksen aiheita

Musiikki

Värit

Hiljaisuus

Rukousalttarit

Rukoushelmet

Rukouslauseet

Rukousrastit- ja polut, draama/liikkeet

Esirukoustaulut ja Padlet, havaintomateriaalit

Kynttilät ja tuohukset

Kuvat ja piirtäminen

Valmiita esirukouksia

1. Rukous: erivärisiä kynttilöitä
2. Kehollinen esirukous
3. Laulu, liikkeet ja hiljaisuus
4. Haastattelurukous adventin aikana, laulu ja liikkeet
5. Erilaiset kynttilät esim. kastekynttilä
6. Virsi 935
7. Mikkelinpäivä, enkelit, laulu ja rukouskääröt
8. Kädet ja kehollisuus
9. Esirukous ekaluokkalaisten kouluun siunaamisessa
10. Kaikurukous
11. Vuororukous
12. Piirrän sinuun rukouksen
13. Kivet, kukat ja kynttilät. Rukousalttarit

LIITE 2: Kuvia kuvaesirukouksen laatimiseen

ESIRUKOUKSEN LAATIMINEN

1. Aloita esirukouksen laatiminen rukoilemalla.
  2. Kirkkokäsikirjassa ja muussa kirjallisuudessa on valmiita rukouksia. Niitä voi käyttää sellaisenaan, muokata tai laatia oma rukous. Aiheita löytyy Kirkkokäsikirjasta, vaikka laatisikin aivan oman esirukouksen. Valmiisiin esirukouksiin voi liittää toiminnallisuutta ja osallisuutta.
  3. Ei kaikkia asioita ja aiheita yhteen rukoukseen.
  4. Mieti, mikä on ajankohtaista omassa elämässä, omassa seurakunnassa, omalla paikkakunnalla ja maailmassa. Paikallisuus ja ajankohtaisuus saa sekä tulee kuulua rukouksessa.
  5. Mihin asioihin haluat keskittyä. Kirjoita asiat ylös paperille ja jos et halua kirjoittaa, valmistele rukous aina mielessäsi. Vapaasti rukoiltaessa ilman valmistelua, rukouksesta tulee helposti liian pitkä.
  6. Hienoja korulauseita ei tarvita, kieli saa olla ihan tavallista.
  7. Esirukous on rukousta, ei saarna.
  8. Mieti minkälaisessa tilanteessa, paikassa ja minkälainen on yhteisö, missä esirukous rukoillaan.
  9. Muista kirkkovuoden ajankohta.
  10. Tartu tehtävään rohkeasti. Esirukous saa olla rukoilijan näköinen, eikä kaikkien rukousten tarvitse olla saman kaavan mukaisia.
- Sinä osaat!

(Pirttimaa 2022. 60.)

ESIRUKOUKSEN AIHEITA

Esirukouksen keskeisiä aiheita ovat:

- 1) Kirkko, seurakunta ja evankeliumin leviäminen.
- 2) Esivalta, julkinen vallankäyttö, yhteiset asiat.
- 3) Vaikeuksissa olevat, sairaat, kärsivät ja vainotut.
- 4) Rauha ja ajankohtaiset asiat.
- 5) Luomakunta, maailmanrauha, vastuu luonnosta, ilmastokysymykset.

Esirukoukseen sisällytetään nimeltä mainiten kastetut, avioliitot ja kuolleet. Näihin voidaan liittää symbolisia toimintoja esim. kastepuu, hiljaisuus, musiikki ja kynttilän sytytys.

Tämän osion esirukouksesta rukoilee yleensä pappi tai muu jumalanpalveluksen toimittaja.

Mieti valmiiksi minkälaista toiminnallisuutta ja osallistavaa esirukoukseen haluat. Varmista, että ideasi käyvät jumalanpalveluksen toimittavalle papille ja ne voidaan toteuttaa kyseessä olevassa tilassa.

Valmistele toiminnallisuus hyvissä ajoin ennen jumalanpalvelusta.

Selkeät ohjeet seurakuntalaisille toiminnallisuudesta.

Ota huomioon mahdolliset seurakuntalaisten esirukouspyynnöt, miten ne liitetään mukaan esirukoukseen.

(Esirukouksia jumalanpalveluksiin 2023.)

Rukoukseen on luontevaa ja helppoa musiikilla lisätä toiminnallisuutta. Virren tai laulun säkeellä on helppoa myös jaksottaa rukous. Rukouksessa voidaan toistaa samaa säettä tai jaksottaa aiheen mukaan virren/laulun eri säkeillä itse rukousta. Toisto luo turvallisuutta ja antaa tilaa rukoukselle. Vaihtuva säkeistö taas juoksuttaa rukousta eteenpäin ja tukee rukouksen aihevalintoja.

Tässä esimerkkejä lauluista ja virsistä joita voi käyttää rukouslauluina jaksottamaan esirukousta: **Esirukouslaulu.** (Torri-Tuominen, M. 2015. Kirkkomuskari 2).

Kuiskaus Taivaan isälle ja Lämpöä ja valoa. (Eskola, R., Hassinen, T., Jäntti, R., Nyssönen, E., Torri-Tuominen, M. & Vapaakallio, H. 2020).

Näihin molempiin lauluihin on myös leikki, jota voi käyttää vaikka perhekirjon esirukouksessa.

Virsi 492: Ystävä sä lapsien. (Virsiokirja 2022).

Virsi 501: Kuule, Isä taivaan. (Virsiokirja 2022).

Virsi 511: Tie valmis on. (Virsiokirja 2022).

Virsi 514: Anna meille rauhasi. (Virsiokirja 2022).

Virsi 917: Rukouksen liekki. Virsiokirja 2022). Tässä virressä on säkeistöjä eri tilanteisiin esim. kaste, joulukuukuu, helluntai.

Virsi 919: Jeesus, Jeesus, kuule rukoukseni. (Virsiokirja 2022).

Virressä on tukiviittomat (Hannele Rabb 2015), joita voi käyttää rukouksessa laulun lisäksi.

Virsi 922: Kuuntelen. (Virsiokirja 2022).

Viisikielinen 121: Valvomaan ja rukoilemaan.

Viisikielinen 129: Muista niitä. Kaskinen, A-M.

Viisikielinen 142: Kuljeta ja johda. Tapio, J.

VÄRIT

Väreillä voi ilmentää rukouksessa asioita sanattomasti. Värit voivat olla erilaisissa esineissä, joita käytetään esirukouksessa.

Värien merkitykset:

- **Vihreä:** lapset, kasvu, toivo
- **Sininen:** minä, oma jaksaminen, terveys, uskonelämän hoitaminen
- **Punainen:** ilo, rakkaus, ihmissuhteet, puoliso, äiti, isä
- **Keltainen:** arkielämä, rahahuolet
- **Musta:** suru, sairaus
- **Kirkas tai valkoinen:** sanaton puhe Jumalalle

Värejä voi käyttää esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

- Rukouskivissä, jotka laitetaan niille varattuun astiaan esim. betonista valetut kädet.
- Rukoushuovutuspalloissa
- Rukouslennokeissa, joita voi lennättää esirukouksen aikana. Lennokkeihin voi myös kirjoittaa halutessaan.
- Rukousryijyn solmimisessa. Solmittavat nauhat eri väreissä. Ryijy voi solmia useamman kerran esirukouksissa, ei tarvitse tulla yhdellä kertaa valmiiksi. Ryijy voi olla esillä jossakin seurakunnan tilassa. Ryijy voidaan solmia myös esim. koko rippikoulun ajan ja ryijy asetetaan esille konfirmaatiomessuun ja kerrotaan siellä sen tarkoitus.
- Rukoushuivit/kankaat. Huiveja voi heilutella esirukouksen aikana, eri väri eri teeman aikana tai yksi väri kullekin. Huivit voidaan esirukouksen loppuun kerätä esim. alttarikaiteelle.
- Rukouspaperit. Valitsee sen värisen paperin, jonka aihe on itselle ajankohtainen. Tämä toimii hyvin myös lapsilla, jotka eivät vielä osaa kirjoittaa. Paperit voidaan esim. polttaa nuotiossa, jos jumalanpalvelus on ulkona.
- Rukousketju paperi- tai kangasnauhoista. Ketjua solmitaan jumalanpalveluksen tai esirukouksen aikana.

HILJAISUUS

Hiljaisuudella voidaan rytmittää esirukousta ja osallistaa seurakuntalaisia esirukouksessa. Hiljaisuus on olla myös vaikeaa ja tulee tarkoin miettiä miten seurakuntalaiset johdatellaan hiljaiseen rukoukseen. Etukäteen kannattaa miettiä, minkä pituinen hiljaisuus on. Samoin tulee miettiä kuinka monta hiljaista hetkeä yhdessä esirukouksessa on hyvä olla. Kohtuus on tässäkin asiassa hyvä.

Hiljaisuuden kesto voi olla hyvä jopa seurata itse kellosta. Puolen minuutin hiljaisuus on monesti hyvä aika, varsinkin jos rukoilijoille hiljainen rukous on uutta. Tottuneille hiljaisille rukoilijoille voi olla pitempikin hiljainen aika. Varsinkin kokemattomammalle esirukoilijalle itselleen ajan kellottaminen voi olla hyvä asia, koska seurakunnan edessä ollessa lyhyt aikakin voi tuntua pitkältä. (Esirukouksia jumalanpalveluksiin 2023.)

Esirukouksessa voi myös yhdistää eri elementtejä. Musiikilla ja hiljaisuudella voi olla samassa esirukouksessa omat hetkensä. Liikaa elementtejä ei ole kuitenkaan hyvä samaan esirukoukseen laittaa.

Esirukous ei ole mikään show, jossa tulee olla paljon elementtejä ja tapahtumaa. Tärkeintä on rauhallisuus, kiireettömyys ja itse rukous Jumalalle.

RUKOUSALTTARIT

Esirukous voidaan rakentaa rukousalttareina, jolloin seurakuntalaiset voivat jättää omat esirukouspyyntönsä ja aiheensa alttareille. Alttarit voidaan toteuttaa monella tapaa. Rukoukset voidaan kirjoittaa paperille ja esirukoilija rukoilee ne sitten ääneen. Rukoukset kirjoitetaan paperille, mutta ei lueta ääneen. Voidaan käyttää erilaisia symboleita rukouksen merkinä. Kirjoitetut esirukoukset voidaan polttaa, heittää veteen tai sulkea laatikkoon ja myöhemmin hävittää, jos niitä ei haluta luettavan ääneen. Rukouspyyntöjä kirjoittavien täytyy etukäteen tietää mitä kirjoitetuille esirukouksille tehdään, luetaanko ne vai jätetäänkö ne Jumalalle ilman lukemista.

Rukousalttareilla voi olla myös esirukoilija, jonka kanssa voi rukoilla itselle tärkeistä asioista yhdessä.

Rukoussymboleita voivat olla esim. erilaiset kynttilät, tuohukset, rukouskivet ja rukoushelmet erivärisinä, eriväriset paperit ja huivit, paperikukat, paperikalat tai valokuvat eri rukousaiheista.

Rukousaiheita voi myös piirtää jumalanpalveluksen aikana ja niistä koostetaan tilanteessa esirukous.

RUKOUSHELMET

Rukoushelmet ovat ruotsalaisen piispan Martin Lönnebon kehittämät ja esikuvana niille on katolinen rukousnauha. Ne on ensisijaisesti kehitetty yksittäisen ihmisen säännöllisen rukouselämän tukemiseen, mutta niitä voi käyttää hyvin myös esirukouksessa esim. rukousalttareina. Kaikkia rukoushelmiä ei välttämättä tarvitse käyttää yhdellä kertaa, mutta niinkin voi tehdä. Jos mahdollista, jokainen voi myös tehdä itselleen omat rukoushelmet.

- Musta helmi:** Yön helmi.
- Valkoinen helmi:** Ylösnousemuksen helmi.
- Soikea puu:** Hiljaisuuden helmet.
- Kulta:** Jumalahelmi.
- Helmiäinen:** Minähelmi.
- Valkoinen:** Kasteen helmi.
- Pyöreä puu:** Autiomaan helmi.
- Sininen:** Pyhän huolettomuuden helmi.
- Punaiset:** Rakkauden helmet.
- Vihreä:** Luomakunnan helmi.
- Helmiäinen (kaksi vierekkäin):** Salaisuuden helmet.

Tässä osoite, josta pääset nettisivustolle, josta löytyy kaikki rukoushelmien rukoukset:
<https://www.rukoushelmet.net/rukoushelmet.htm>.

RUKOUSLAUSEET

Esirukousta voidaan rytmittää rukouslauseilla, jotka seurakunta lausuu yhdessä ääneen. Tällä tavalla rukous saa erilaista rakennetta ja seurakuntalaiset pääsevät enemmän mukaan rukoukseen kuin vain yksin esirukoilijan rukoillessa. Rukouslause voi olla koko rukouksen sama tai vaihtuva, mutta lauseen tulee olla yksinkertainen ja helposti muistiin jäävä.

Rukouslause kerrotaan seurakuntalaisille sanallisesti, jaetaan paperilla tai heijastetaan tilan seinälle. Silloin, kun lause vain kerrotaan seurakuntalaisille, lauseen tulee olla sama ja yksinkertainen. Esirukous pitää myös rakentaa niin, että seurakuntalaiset tietävät mihin kohtaan rukouslause tulee, jos rukousta ei jaeta käsiohjelmana tai heijasteta tilan seinälle.

Esimerkkejä rukouslauseista:

- Ole kanssamme.
- Rukoilemme toinen toistemme puolesta.
- Herra, kuule meitä.
- Armahda meitä.
- Jumala, kuule huutomme!
- Siunaa koko maailmaa.
- Jumala, katso meitä, tule keskellemme.
- Rauhan tuoja, anna meille rauha ja ilo.
- Kristus, ole läsnä elämässämme.
- Jumala, ole kanssamme.
- Jeesus, maailman valo, anna meille valosi ja rauhasi.
- Vain sinä voit tehdä meistä ehjiä.
- Jumala, sinuun me turvaamme. Sinä olet suojamme ja voimamme.
- Hoosianna! Auta, pelasta!
- Rakkauden Jumala, kuule rukouksemme.
- Kristus nousi kuolleista, totisesti nousi.
- Tule, Pyhä Henki ja täytä meidät hengelläsi.
- Pyhä Henki on kanssamme.
- Pyhä Jumala tee, meistä kokonaisia.
- Jumala, tulkoon sinun valtakuntasi, niin maan päällä kuin taivaassa.

(Pirttimaa 2022.)

RUKOUSRASTIT JA -POLUT

Erilaisia rukoustrateja voi tehdä vaikkapa ulkona tapahtuviin jumalanpalveluksiin. Valmiita rukoustrateja löytyy perheille suunnattuihin jumalanpalveluksiin Lastenkirkon nettisivuilta.

Rukouspolku sopii hyvin rippikouluun ja siellä iltakirkkoon mennessä voidaan kävellä esirukouspolku. Polulla voi olla kysymyksiä tai laulun sanoja, jotka johdattavat esirukoukseen. Laulut voidaan laittaa QR-koodin taakse ja ne voi kuunnella älypuhelimella.

Esirukouspolun voi rakentaa myös seppo.io-pelinä. Nuoret voivat vastata pelissä kysymyksiin, kuunnella rukoukseen liittyvää musiikkia ja jättää peliin esirukousaiheita. Pelissä kerätyt esirukousaiheet voidaan työstää rippileirin jumalanpalveluksen esirukoukseen tai konfirmaatioon. Pelin voi suorittaa nimimerkin turvin, jolloin vaikeitakin aiheita on helpompi käsitellä anonyymisti.

DRAAMA/LIIKKEET

Esirukoukseen voi liittää näyttelemistä, liikkeitä tai tukiviittomia. Näytteleminen sopii ehkä parhaiten lapsille ja nuorille. Näyttelemisessä esirukoilija rukoilee ja ryhmä nuoria näyttelee.

Liikkeet ja tukiviittomat ovat sellaisia, että niitä voivat kaikki seurakuntalaiset halutessaan tehdä. Liikkeiden tulee olla suhteellisen helppoja ja yksinkertaisia niin, että ne ovat kaikkien tehtävissä. Liikkeitä ja tukiviittomia ei saa olla liian montaa, että rukouksesta ei tule suoritusta. Liikkeet ja tukiviittomat tulee näyttää selkeästi ja rauhallisesti. Rukoukseen tulee jäädä tilaa hiljaisuudelle, liikkeettömyydelle ja kiireettömyydelle.

ESIRUKOUSTAULUT JA PADLET

Tilaan laitetaan esirukoustauluja, joihin kirjoitetaan otsikot. Otsikot voivat olla esim. KIITOS, PUOLESTA, PYYDÄN, SIUNAA, AUTA jne.

Musiikin soidessa tai laulettaessa jotain sopivaa laulua/virttä, jokainen saa halutessaan käydä kirjoittamassa tauluihin omia esirukousaiheitaan.

Teksteistä voidaan koostaa yhteinen esirukous tai ne voidaan jättää Jumalan käsiin lukematta, koostamatta. Tästä on hyvä olla tieto seurakuntalaisilla ennen kuin esirukous alkaa.

Esirukousten kirjoittaminen niin, että kaikki ne näkevät voi olla toisille vaikeaa. Erityisesti nuorille suunnatuissa jumalanpalveluksissa voidaan esirukousten jättämiseen hoitaa toisin. Padlet-sovellus on sellainen, jota nuoret ovat tottuneet käyttämään koulussa. Padlet on sovellus, johon voi kirjoittaa puhelimella anonyymisti vaikkapa esirukouksen. Padlet on interaktiivinen seinä, joka sopii esimerkiksi yhteisölliseen työskentelyyn. Padlet on ilmainen palvelu, mutta tarvitset tunnukset, että voit luoda oman seinän palveluun. Padlet-seinän voi jakaa linkillä tai sen voi laittaa käsiohjelmalehtiseen jumalanpalveluksesta. Ohjeet esirukoukseen voidaan myös laittaa ohjelmaan, mutta sanalliset ohjeet on myös hyvä käydä läpi. Padlet-seinälle julkaisemista varten ei tarvitse olla tunnusta.

Padlet-seinän voi luoda samalla tavoin kuin perinteisemmät paperiset esirukoustaulut. Seinälle voi laittaa otsikoita avuksi halutessaan.

HAVAITOMATERIAALI

- Esirukouksen tekstiin voidaan liittää erilaisia esineitä havainnollistamaan esirukousta. Esimerkiksi: tämä ensiapulaukku muistuttaa meitä siitä, että moni sairastaa. Siunaa heitä jotka ovat sairaita ... Tämä leipä kertoo meille siitä, että kaikilla ei ole syötävää...
Esineet tuodaan alttarikaiteelle tai apupöydälle.
- Seurakuntalaisille jaetaan kivet jumalanpalvelukseen tullessa. Esirukouksessa saa kiven tuoda eteen, saa tilalle höyhenen, jossa teksti: "Jätä taakkasi Herralle."
- Kalastusverkko. Seurakuntalaisille jaetaan paperikalvoja, joihin voi kirjoittaa rukousaiheen ja kiinnittää sen verkkoon.

KYNTTILÄT JA TUOHUKSET

Kynttilöitä ja tuohuksia voi käyttää esirukouksissa monella tapaa. Kynttilöitä voi käydä sytyttämässä siihen varatulle paikalle ja hiljaisessa rukouksessa tuoda asioitaan Jumalan eteen.

Erlaisia ja eri värisiä kynttilöitä voidaan sytyttää eri esirukousaiheiden merkiksi sanallisen esirukouksen lisäksi.

Esirukouksen aluksi voidaan seurakunnalle jakaa tuohukset tai muunlaiset kynttilät. Esirukouksen aluksi kynttilät ovat vielä ilman liekkiä. Esirukouksen kuluessa eri puolille kirkkoa lähtee valontuojia, jotka antavat liekin seurakuntalaisille ja sitä kautta valo lisääntyy kirkossa koko ajan. Esirukouksen päätteeksi kynttilät laitetaan niille varatuille paikoille.

Toinen vaihtoehto on, että kynttilän saa mukaansa ja sen voi sytyttää kotona rukouksen merkiksi. Pyhäinpäivänä voidaan jakaa hautakynttilöitä ja kirkosta/kappelista saa kynttilän ottaa mukaansa ja viedä hautausmaalle palamaan läheisensä haudalle.

KUVAT JA PIIRTÄMINEN

Kuvia voidaan käyttää esirukouksissa eri tavoin.

Jumalanpalveluksen aikana voi olla mahdollisuus piirtää omia esirukousaiheita. Itse piirrettyjä kuvia on voitu kerätä etukäteen perhekerhossa, lasten kerhoissa tai nuortenillassa.

Piirroksista voi tehdä kuvakollaasin, joka on esillä tilassa tai skannatut kuvat heijastetaan esirukouksen aikana seinälle. Kuvien aiheet otetaan mukaan teemoiksi esirukoukseen tai kuvat itsessään ovat esirukous, eikä niitä muuten sanoiteta.

Jumalanpalveluksessa voi olla valmiita rukouskuvia, joista voi itse liimaamalla kartonkiin koostaa oman esirukouksen. Oman kuvaesirukouksen voi kiinnittää seinälle tai se voidaan sanoittaa esirukouksessa. Tämä on hyvä menetelmä varsinkin lapsille, jotka eivät vielä osaa kirjoittaa. Menetelmä sopii myös hyvin kehitysvammaisille, joiden on helpompi kuvien avulla ilmaista itseään ja ajatuksiaan.

Kuvia voidaan käyttää myös virikemateriaalina esirukouksessa, jolloin erilaisia kuvia, jotka sopivat esirukouksen teemoihin heijastetaan tilan seinälle.

Tästä materiaalista löytyy muutamia valmiita esimerkkikuvia LIITE 2. Näitä valmiita kuvia voidaan käyttää esirukouksessa ja niitä on helppo tehdä myös lisää.

1. RUKOUS

Rukoilemme yhteisten asioiden puolesta. Rukous ja laulu: Kuiskaus Taivaan Isälle vuorottelevat.

Kuiskaus Taivaan Isälle.

Sytytämme punaisen kynttilän.

Rakas Taivaallinen Isä

Me rukoilemme perheiden puolesta. Anna turvallinen koti jokaiselle ihmiselle. Anna rakkautta kaikille, pienille ja suurille. Isä, kuule meitä.

(Tähän kastetut, avioliittoon kuulutetut ja vihityt.)

Sytytämme violetin kynttilän

Rakas Taivaallinen Isä, tässä me olemme sinun edessäsi. Kuule meitä. Niin kuin kynttilöiden liekit syttyvät, niin rukoukset nousevat sinun puoleesi.

Rakas Taivaallinen Isä, me rukoilemme niiden kanssa, jotka kantavat kuoleman surua. Sinä, elämän ja kuoleman Herra, olet kutsunut keskuudestamme pois .....

MUSIIKKIA

Sytytämme sinisen kynttilän.

Me rukoilemme kotimaamme ja sen päättäjiä puolesta. Anna heille viisautta tehdä oikeita päätöksiä. Opetä meitä kunnioittamaan ja puolustamaan heikkoja.

Isä, kuule meitä.

Kuiskaus Taivaan Isälle.

Sytytämme valkoisen kynttilän.

Me rukoilemme heidän kanssaan, jotka etsivät nyt turvaa elämän myrskyissä. varjele toivon liekkiä. Valaise polku ja taluta eteenpäin.

Isä, kuule meitä.

Sytytämme keltaisen kynttilän.

Me rukoilemme heidän kanssaan, jotka ovat sairaina.

Anne heille ja heidän hoivaajilleen sydämen rauha ja hiljainen luottamus sinuun.

Isä, kuule meitä.

Me ylistämme Jeesusta, joka on ylösnousemus ja elämä.

Ole kanssamme ikuisesti, Isä ja Poika ja Pyhä Henki.

Kuiskaus Taivaan Isälle.

2. KEHOLLINEN ESIRUKOUS

Halaamme itseämme.

Taivaallinen Isä, kiitos, että sinä rakastat minua ja meitä jokaista.
Kiitos, että olet kasteessa meidät nimeltä kutsunut. Me olemme sinun.

Kävelemme hiljaa paikallamme.

Kiitos (vuodenaika) ja kauniista luonnosta. Siunaa kotikaupunkiamme (nimi).

Nostamme kädet ylös.

Tuomme eteesi monet asiat, joista olemme kiitollisia, Kiitos seurakunnasta, yhteisestä perheestä. Kiitos läheisistä ihmisistä: vanhemmista ja isovanhemmista, kummeista ja ystävistä.

Asetamme kädet sydämen päälle.

Rukoilemme kaikkien perheiden puolesta, Auta heitä, joilla on elämässään vaikeaa, Nosta ja kannu heitä, jotka ovat menettämässä toivonsa. Auta heitä tekemään sanasi valossa oikeita ratkaisuja ja valintoja.

Asetamme kädet silmiemme eteen.

Jumala, tuomme eteesi elämme vaikeat asiat, pelot ja murheet. Rukoilemme sairaiden kanssa ja heidän kanssaan, jotka ovat huolissaan läheisen ihmisen elämäntilanteen tähden. Auta meitä olemaan niiden tukena, joilla on elämässään vaikeaa. Kiitos, että sinä voit auttaa.

Teemme ristinmerkin ja laitamme kädet ristiin.

Taivaallinen Isä, jätämme itsemme ja toinen toisemme sinun rakastaviin käsiisi.
Aamen,

3. RUKOUS

Rukoilemme yhteisten asioiden puolesta. Esirukouksen välissä laulamme virttä 917 (tarvittavat säkeistöt. Rukouksesta voi poistaa osiot, joita ei tarvitse.)

Rukouksen liekki syttyy loistamaan. Jeesus, sinä annat avun aikanaan. Rukouksen liekki syttyy sydämiin. Jeesus, siunaa lasta, joka kastettiin.

Kiitos, Rakas Taivaan Isä elämän ihmeestä ja kasteen lahjasta. Me rukoilemme pienokaisen/pienokaisten puolesta, jotka on otettu pyhässä kasteessa seurakunnan yhteyteen. Siunaa (kastetut). Kiitos äideistä ja isistä, kummeista ja isovanhemmista. Anna heille voimia ja jaksamista pitää pienistä huolta ja johdattaa pienet sinun syliisi.

Rukouksen liekki, liekki rakkauden. Tule, Jeesus, siunaa matka yhteinen.

Jumala siunaa (Avoliittoon aikovat/vihityt)

Jumala, sinun käsissäsi on koko elämämme. Me olemme sinun sylissäsi. Siunaa (kuolleet)

Rukouksen liekki loistaa taivasiin. Jeesus, sinä tiedät ketä kaipaavat niin. Rukouksen liekin tänään sytytän. Jeesus, sinä tiedät murheen, ikävän.

Katsomme käsiemme viivoja.

Sinä johdatat meitä koko elämämme ajan. Me emme tunne tietä, emmekä vaaroja, jotka uhkaavat meitä: Anna sinun valosi loistaa elämässämme niin, että voisimme levittää sinun ihmeellistä valoasi myös ympärillemme.

Rukouksen liekki loistaa valoa. Jeesus, sinä auta. Kiitos kaikesta.

Laitamme kätemme korvillemme.

Opetä meitä erottamaan sinun äänesi kaikkien muiden äänten joukosta ja sinun kutsusi niistä kutsuista, jotka ovat viemässä meitä harhaan.

Taputtelemme jalkojamme.

Älä anna epäilysten ja pelkojen johtaa meitä eksyksiin. Jos lähdemme omille teillemme, vedä meidät takaisin luoksesi.

Laitamme kätemme sydämen päälle.

Moni lapsi ja nuori kokee hätää, toivottomuutta ja ahdistusta. Anna kaikille uskoa, toivoa ja rakkautta sekä turvallisia aikuisia heidän arkeensa. Kiitos, että saamme kertoa sinulle hiljaisessa rukouksemme kaikki ne asiat, jotka meitä pelottavat (**rukoushiljaisuus**) Kaikki ne ihmiset, joista olemme huolissamme ja ihmiset, joita rakastamme (**rukoushiljaisuus**) ja kaikki ne ihmiset ja asiat, jotka tuntuvat meistä vaikeilta (**rukoushiljaisuus**). Kiitos Isä, että rakastat meitä kaikkia. Kiitos, että saamme luottaa siihen, että sinä kuuntelet meidän pienimmät kuiskauksemmekin. Sinun askeleesi ovat ensimmäiset ja viimeiset, alussa ja lopussa. Sinä olet tie taivaaseen.

Rukouksen liekki loistaa valoa. Jeesus, sinä autat. Kiitos kaikesta.

4. HAASTATTELUESIRUKOUS adventin aikana

Tämän esirukouksen toteutukseen kannattaa etukäteen kysyä vapaaehtoisia haastateltavia ja antaa heille kysymykset etukäteen, että he voivat niitä miettiä valmiiksi. Esirukouksen alkaessa esiin tulee neljä esirukoilijaa, joilla on kynttiläpähineet/kynttilät ja jokaisella symboli (ankkuri, kyyhkynen, naurunaama ja sydän).

Pienikin valo pimeään poistaa laulu rytmittää esirukousta.

1. säkeistö TOIVO (ankkuri)

- Mitä toivot itsellesi ja läheisillesi?
- Mitä toivot maailmalle?
- Mitä toivot tulevalta joululta?
- Mikä antaa toivoa?

2. säkeistö RAUHA (kyyhkynen)

- Mikä antaa rauhallisen mielen?
- Miten sinä voit tehdä rauhan hyväksi?
- Minkälaisessa paikassa sinä rauhoitut? Lempipaikkasi?

3. säkeistö RAKKAUS (sydän)

- Mitä sinä rakastat?

4. säkeistö ILO (naurunaama)

- Mikä tuo sinulle iloa?
- Miten voit tuoda iloa ympärillesi?
- Mikä joulussa on sellaista, mistä iloitset?

Lopuksi vielä rukoilemme yhdessä. Voit tehdä nämä liikkeet, mitkä mekin teemme.

Kätteni yhteen liitän, sinulta jotain pyydän: *(kädet ristiin)*

Annathan valoa ympärille, rauhaa koko maailmalle *(tee iso maapallo käsillä)*

rakkautta läheisille *(tee sydän käsistä)*

ja iloa elämäämme! *(tee sormilla tuiketta)*

Aamen.

(Pienin on Suurin 5.2020.)

5. RUKOUS

Rakas Taivaallinen Isä, tässä me olemme sinun edessäsi. Kuule meitä. Niin kuin kynttilöiden liekit syttyvät, niin rukoukset nousevat sinun puoleesi.

Sytytän kastekynttilän.

Me rukoilemme kaikkien kastettujen puolesta Kristuksen kirkossa. Varjele meissä aina uskon liekkiä. Täytä ilollasi kirkon työntekijät täällä ja lähetyskentillä.

Isä, kuule meitä.

Sytytän punaisen kynttilän.

Me rukoilemme kotikaupunkimme / kotiseutumme puolesta. Anna turvallinen koti jokaiselle ihmiselle. Anna rakkautta kaikille, pienille ja suurille.

Isä, kuule meitä.

Sytytän sinivalkoisen kynttilän.

Me rukoilemme kauniin kotimaamme puolesta, jonka saimme lahjaksi vanhemmilta sukupolvilta. Opetä meitä elämään täällä ihmisiksi, kunnioittamaan kaikkia ja puolustamaan heikkoja.

Isä, kuule meitä.

Sytytän lyhtykynttilän.

Me rukoilemme heidän puolestaan, jotka etsivät nyt turvaa elämän myrskyissä. Varjele toivon liekkiä. Valaise polku ja taluta eteenpäin.

Isä, kuule meitä.

Sytytän hautakyynttilän.

Me rukoilemme heidän puolestaan, jotka ovat lähellä kuolemaa. Anna heille ja heidän hoivaajilleen sydämen rauha ja hiljainen luottamus sinuun.

Isä, kuule meitä.

Sytytän tuohuksen.

Me ylistämme Jeesusta, joka on ylösnousemus ja elämä. Me rukoilemme: Anna meidän kohdata toinen toisemme ja poisnukkuneet rakkaamme taivaan kirkkaudessa. Ole kanssamme ikuisesti, Isä ja Poika ja Pyhä Henki.

Aamen

(Kolmas pilari- esirukouskirja)

6. RUKOUS

Tässä esirukouksessa lauletaan virttä 935 ja virren säkeistöt rytmittävät rukousta.

Hetkeksi hiljene, maa, kuuntele Jumalaa,
kuuntele viestiä enkelten,
seuraa jälkiä paimenten.
Kuuntele Jumalaa.

Pyynnöt, huolet, huokaukset, luonto, kuolleitten muistaminen.

Hetkeksi hiljene, maa, katsele Jumalaa,
katsele kasvoja lapsosen, seuraa loistetta silmien.
Katsele Jumalaa.

Lapset kotona, koulussa, varhaiskasvatuksessa, kastetut.

Hetkeksi hiljene, maa, kumarra Jumalaa,
kumarra seimellä Jeesuksen, seuraa tähteä viisasten.
Kumarra Jumalaa.

Maailma, rauha ja aikuiset. Kuulutetut ja vihityt.

Hetkeksi hiljene, maa, ylistä Jumalaa, ylistä Poikaansa ainoaa, laula Herrasi kunniaa.
Ylistä Jumalaa.

Kaikki kiitoksen aiheet.

(Pieni on Suurin. 6.2022.)

7. MIKKELINPÄIVÄ

Mikkelinpäivän jumalanpalveluksessa enkeleiksi pukeutuneet esirukoilijat jakavat seurakuntalaisille rukoushöyheniä. Niillä voi esirukouksen aikana kutittaa pieniä seurakuntalaisia tai vaikka itseään. Muista kysyä saako kutittaa!

Esirukous on laadittu neljään käärröön, joiden teemat ovat MINÄ, SINÄ, ME ja KAIKKI. Rukouksen asiat on voitu kerätä näistä teemoista etukäteen erilaisista kerhoista, mitä seurakunnassa on esim. perhekerho ja päiväkerhot.

Kääröt avataan yksitellen:

Ensimmäinen käärö ja yksilöenkeli, jonka teema on MINÄ.

Toinen käärö ja sosiaalisten suhteiden enkeli ja teema SINÄ.

Kolmas käärö ja yhteiskunnallisten asioiden enkeli ja teema ME.

Neljäs käärö ja kaiken maailman asioiden enkeli ja teema KAIKKI.

Enkeleiden ja aiheiden välissä voidaan laulaa esim. Ihmeellinen syli- laulusta: Jeesus, hiljaa rukoilemme: siunaa meitäkin. Anna meidän suojaksemme siipi enkelin. (Kirkkomuskari 2) tai Lastenvirrestä 46: Jeesus siunaa meitä. Anna enkeleitä.

Lauluihin voi ottaa mukaan myös leikin.

(Pieni on Suurin 3.2021.)

8. KÄDET JA KEHOLLISUUS

(Silittle käsiä)

Rakas Jumala, siunaa meidän kätemme, jotta tekisimme niillä hyvää.

(Silittle jalkoja)

Rakas Jumala, siunaa meidän jalkamme, jotta ne kulkisivat sinne, missä apua tarvitaan.

(Silittle vatsaa)

Rakas Jumala, siunaa meidän vatsamme, jotta tyytyisimme kohtuuteen ja olisimme kiitollisia.

(Silittle päätä)

Rakas Jumala, siunaa meidän ajatuksemme, että osaisimme keskittyä olennaiseen.

(Laita käsi sydämelle)

Rakas Jumala, siunaa sydämemme, jotta siellä olisi tilaa sille mikä on meille rakasta.

Aamen.

(Raninen, M. 3.2022. Pieni on Suurin.)

Sivellään rukouksen edetessä kutakin sormea vuorotellen pikkurillistä alkaen.

Käden pienin sormi rukoilee:

Rakas Taivaan Isä minua suojele.

Nimetönkin yhtyy rukoukseen:

isä ja äiti, koko perheemme ota siunaukseen.

Keskisormi, suurin ja mahtavin pyytää:

siunaa mummoa ja ukkia.

etusormi vielä muistuttaa:

suojelusta tarvitsee myös eläimet maan.

Lopuksi peukalo ylöspäin kurkottaa:

Taivaan Isä meitä kaikkia rakastaa.

Aamen.

(Pienin on Suurin. 4.2021.)

9. ESIRUKOUS EKALUOKKALAISTEN KOULUUNSIUNAAMISESSA

Rukoilemme yhteisten asioiden puolesta sormirukouksena ja otamme kiinni sormesta ja rukoilemme joka sormen kohdalla eri asioiden puolesta.

Ota kiinni peukalosta.

Rakas Jeesus. Kiitos, että saamme rukoilla. Kiitos, että sinä kuulet rukouksemme. Jeesus siunaa kaikkia rakkaitamme, siskoja ja veljiä, isää ja äitiä.

Ota peukalon kaveriksi etusormi.

Kiitos Jeesus virkistävästä kesälomasta. Rukoilemme uusien ekaluokkalaisten puolesta. Anna heille rohkeutta uudessa elämäntilanteessa. Anna kasvattajille kouluissa, päiväkodeissa, päiväkerhoissa ja harrastuksissa viisautta, voimia, kärsivällisyyttä ja työn iloa.

Ota peukalon ja etusormen kaveriksi joukkoon mukaan keskisormi.

Kiitos Jeesus seurakunnastamme. Kiitos siitä, että olemme tänään saaneet kuulla täällä Jeesuksesta.

Liitä muiden sormien joukkoon nimetön.

Jeesus siunaa johtajia, presidenttejä, pääministereitä ja kaikkia niitä, jotka päättävät asioista. Anna heille viisautta tehdä hyviä ja järkeviä päätöksiä.

Ota vielä mukaan pikkurilli, niin koossa on täyskäsi.

Jeesus, rukoilemme kaikkien maailman ihmisten puolesta, Ole kärsivien, sairaiden, kuolevien ja surevien kanssa.

Laita nyt kätesi ristiin.

Siunaa meitä, hyvä Jumala, Taivaan Isä. Siunaa ja anna iloa kaikille. Siunaa ja anna rauhaa meille kaikille. Siunaa ja varjele meitä kaikkia.

10.KAIKURUKOUS

Kaikurukous toteutetaan yksinkertaisesti niin, että esirukoilija rukoilee lauseen kerrallaan ja seurakunta toistaa lauseet perässä. Kaikurukouksena voidaan toteuttaa koko esirukous tai osia siitä. Lauseiden tulee olla yksinkertaisia ja lyhyitä, jos esirukousta ei jaeta paperisena tai heijasteta tilan seinälle. Vaikka seurakunta voi lukea esirukouksen, silloinkin on parempi, että lauseet ovat yksinkertaisia.

Rukoilemme.

Kiitos lapsista.

Kiitos äidistä.

Kiitos isästä.

Kiitos perheestä.

Siunaa ja varjele meitä.

Kiitos kavereista.

Kiitos leikeistä.

Kiitos luonnosta.

Kiitos eläimistä.

Siunaa ja varjele meitä.

Kiitos ruoasta.

Kiitos kodista.

Kiitos vaatteista.

Kiitos tästä päivästä.

Siunaa ja varjele meitä.

Aamen.

(Kolmas pilari-esirukouskirjasta. Torri-
Tuominen, M ja Ahtiainen, A.)

11. RUKOUS

Esirukous voidaan rukoilla myös ääneen niin, että seurakunnalla on rukouksessa pitemmät osiot, jotka vuorottelevat yhdessä esirukoilijan kanssa. Tällöin koko rukous tulee olla nähtävillä seurakunnalle joko paperisena tai heijastettuna tilan seinälle.

E Rukoilkaamme rauhaa taivaasta:

S Jumala, lahjoita meille rauha laupeudessasi.

E Rukoilkaamme uskoa:

S Jumala, auta meitä uskomaan sinuun loppuun saakka.

E Rukoilkaamme keskinäistä yhteyttä:

S Jumala, auta meitä erimielisinäkin säilyttämään yhteys toisiimme.

E Rukoilkaamme kärsivällisyyttä:

S Jumala, auta meitä loppuun saakka kärsivällisyyteen kaikissa vaikeuksissa.

E Rukoilkaamme kirkon johtajien puolesta:

S Jumala, rohkaise heitä nöyryyteen ja pelottomuuteen.

E Rukoilkaamme seurakunnan työntekijöiden ja luottamushenkilöiden puolesta:

S Jumala, anna innostusta, valppautta ja uusia oivalluksia.

E Rukoilkaamme koko seurakunnan puolesta:

S Jumala, kuljeta meitä arkipäivän rakkauden töihin.

E Rukoilkaamme poliittista ja taloudellista valtaa käyttävien puolesta:

S Jumala, auta kaikkia toimimaan luomakuntasi ja kaiken elävän puolesta.

E Rukoilkaamme matkalla olevien puolesta:

S Jumala, varjele heitä. Anna heille valppautta ja malttia.

E Rukoilkaamme vainottujen puolesta:

S Jumala, auta meitä luomaan vapautta ja turvaa.

E Rukoilkaamme sairaiden ja kuolevien puolesta:

S Jumala, ole lähellä ja lievitä kärsimystä.

E Rukoilkaamme syytettyjen ja tuomittujen puolesta:

S Jumala, suo heidän kokea läsnäolosi.

E Me kaikki tarvitsemme esirukousta, rukoilkaamme toinen toistemme puolesta:

Jumala, kuule hiljaiset rukouksemme:

HILJAISUUS

E Jumala, kuule rukouksemme, jotka olemme kantaneet eteesi Herramme Jeesuksen Kristuksen nimessä.

S AAMEN.

(Eräässä Lohtajan seurakunnan jumalanpalveluksessa ollut rukous)

12. PIIRRÄN SINUUN RUKOUKSEN

Tässä rukouksessa piirretään lapsen, kaverin tai muun seurakuntalaisen selkään kuvaa käsillä. Voit piirtää myös itsellesi esim. kämmeneen. Liikkeet ja piirtämisen näyttää avustaja, mielellään ei se joka lukee.

Muista kysyä kaverilta saako hänen selkäänsä piirtää, ennen kuin alat piirtämään.

Piirrän sinuun hymyn (piirretään hymy)

ja sydämen. (piirretään sydän)

Olet minulle rakas! (halataan)

Kiitos lapsista, aikuisista, sinusta ja minusta. (sormilla tehdään pisteitä ympäri selkää, jos piirret itselle laita kädet ristiin)

Jeesus, sinä huomasit erityisesti lapset. (painetaan kämmensyrjällä ympäri selkää, jos piirret itselle tee Jeesus-viittoma ja lapsi-viittoma)

Otit heidät syliin ja siunaisit. Me rukoilemme kaikkien maailman lasten puolesta.

Siunaa ja anna rauha meille kaikille. Auta silloin kun itkettää.

Auta silloin kun pelottaa. (Silitä selkää rauhallisesti, itselle piirrettäessä laita kädet ristiin.)

Kiitos kodista, perheestä. (Piirrä talo selkään, itselle piirrettäessä piirrä talo ilmaan.)

Kiitos tästä päivästä. (Piirrä iso ympyrä selkään tai ilmaan.)

Piirrän sinuun ristin, (piirretään risti)

Jeesuksen merkin. (piirretään isompi risti)

Olet hänelle rakas! (halataan)

Kiitos, että Sinä rakastat meitä kaikkia.

Aamen.

(Tämä rukous on oma muokkaus.

Piirtäminen ja osa rukouksesta

Kaisa Aitlahden ja Satu Reinikaisen Mestaripiirros-kirjasta.)

13. KIVET, KUKAT, KYNTTILÄ

Tänään rukoilemme esirukouksen rukousalttareilla. Tilan keskellä on kolme pöytää, johon meistä jokainen voi halutessaan tuoda omat esirukousaiheensa. (Kolme avustajaa näyttämään, miten toimitaan.) Esirukouksen alkuun liitetään kastetut, avioliittoon aikovat/vihityt ja kuolleet.) Sen jälkeen tulee esirukouksen toiminnallinen osuus.

Tuolla on pöytä, jossa on kiviä. Voit ottaa käteesi kiven, mikä on kylmä ja kova. Nämä kivet kuvastavat murheitamme, surujamme, ahdistavia asioitamme, pelkojamme ja vaikeuksiamme. Kun pidät kiveä kädessäsi, voit mielessäsi kertoa nämä vaikeat asiat Taivaan Isälle. Lopuksi laske kivi pöydälle ja saat jättää ne kaikki mielessäsi olevat vaikeat asiat Jumalana huomaan.

Tuolla on toinen pöytä, jossa on paperikukkia ja astioita, joissa on vettä. Nämä kukat kuvastavat kaikkia ilojamme ja kiitoksenaiheitamme, mitä meillä on. Ota käteesi kukka ja taita kukan terälehdet kiinni ja laske kukka veteen. Kukka aukeaa vedessä, voit katsoessasi aukeavaa kukkaa miettiä niitä kaikkia mahtavia asioita, mitä sinulla on ja mistä olet kiitollinen Taivaan Isälle.

Tuolla on vielä yksi pöytä, jossa on tuohuskynttilöitä. Voit sytyttää kynttilän ja mielessäsi viedä kaikki muut asiat, jotka haluat Taivaan Isän sydämelle.

Esirukouksen aikana lauletaan laulua Ihmeellinen syli.

Lopuksi, kun on kierretty rukousalttarit ja palattu omalle paikalle:

Kiitos, Rakas Taivaan Isä, että sinä kuulet rukouksemme. Sulje suojelukseesi koko elämämme. Aamen.

Lähdeluettelo

Aitlahti, K. & Reinikainen, S. 2022. Mestariippiirros. Helsinki: Lasten keskus.

Esirukouksia jumalanpalveluksiin 2022. Saatavissa:
<https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/jumalanpalveluselama/rukouksia-ja-esirukouksia/esirukouksia-jumalanpalveluksiin>. Viitattu 29.12.2022.

Eskola, R., Hassinen, T., Jäntti, R., Nyysönen, E., Torri-Tuominen, M. & Vapaakallio, H. 2020. Kirkkomuskari 3. Helsinki: Lasten keskus.

Pienin on Suurin. 5.2020, 6.2020, 3.2021, 4. 2021 ja 4.2021.

Pirttimaa, K. 2022. Rukoilemme toistemme puolesta. Helsinki: Kirjapaja.

Raamattu. Saatavissa: <https://raamattu.fi/>. Viitattu 6.11.2022.

Rukoushelmet.net. 2022. Saatavissa:
<https://www.rukoushelmet.net/rukoushelmet.htm>. Viitattu 29.12.2022.

Torri-Tuominen, M. 2015. Kirkkomuskari 2. Helsinki: Lasten keskus.

Viisikielinen. 2014. Helsinki: Perussanoma.

VirsiKirja. 2022. Saatavissa: <https://virsiKirja.fi/>. Viitattu 26.12.2022.

Tässä muutamia kuvia käytettäväksi kuvaesirukouksien laatimisessa.

ANTEEKSI

VÄLITTÄMINEN

RAKKAUS

ENKELI

ELÄIMET

**AUTTAMINEN,
AVULIAISUUS**

ANTAA

YLISTYS, YLISTÄÄ

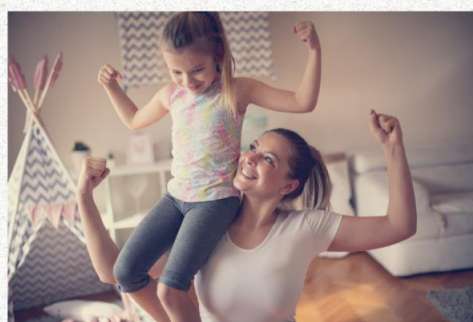
ROHKEUS

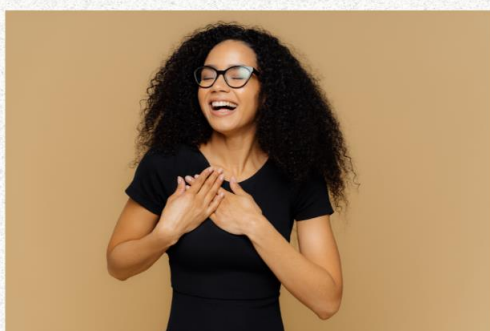
PERHE

KÄRSIVÄLLISYYS

VOIMA

KIITOLLISUUS

LUOTTAMUS

PELKO, JÄNNITYS

SURU

LUONTO

YSTÄVÄT

RAUHA

YKSNÄISYYS

KOTI

RUKOUS

SAATEKIRJE WEBROPOL-KYSELYYN

Opiskelen Centria ammattikorkeakoulussa yhteisöpedagogiksi, kirkon nuorisotyötä. Teen opin-
näytetyönäni materiaalipakettia toiminnallisista ja osallistavista esirukouksista kirkon kasvatus-
työn käyttöön. Opinnäytetyö on hankkeistettu Kannuksen seurakunnalle, jossa työskentelen
lastenohjaajana. Materiaalin avulla helpotetaan toiminnallisten ja osallistavien esirukouksien
käyttöä kirkon kasvatustyössä, jumalanpalveluksissa, perhekirkoissa ja nuorille suunnatuissa
jumalanpalveluksissa.

Opinnäytetyön materiaaliosaan kerään toiminnallisia ja osallistavia esirukouksia. Olen laatinut
Webropol-kyselyn, johon kutsun teidät osallistumaan. Osallistuminen merkitsee oheisen
Webropol-kyselylomakkeen täyttämistä. Osallistuminen kyselyyn on vapaaehtoista ja luotta-
muksellista. Vastatessanne kyselyyn annatte minulle luvan käyttää ja muokata lähettämiänne
esirukouksia opinnäytetyötäni varten.

Kyselyyn vastaamiseen on aikaa kaksi viikkoa.

Opinnäytetyöni ohjaajana toimii Emilia Teerikangas Centria ammattikorkeakoulusta.

Opinnäytetyö tullaan julkaisemaan Internetissä osoitteessa www.theseus.fi.

Ystävällisin terveisin

Minnamaria Rekilä

minnamaria.rekila@centria.fi

yhteisöpedagogi-opiskelija, amk, kirkon nuorisotyö

Centria ammattikorkeakoulu

Kädet ristiin -
Toiminnallinen ja osallistava esirukous jumalanpalveluksessa.

1. Työtehtäväsi seurakunnassa

Lastenohjaaja
Nuorisotyönohjaaja
Kasvatuksesta vastaava työntekijä
Pappi
Muu, mikä?
En halua vastata

2. Laaditko tehtävässäsi esirukouksia lapsille, nuorille ja perheille suunnattuihin jumalanpalveluksiin?

Kyllä
Ei
Muu, mikä?

3. Minkälaisia toiminnallisia ja osallistavia esirukouksia olet käyttänyt työssäsi? Kirjoita tähän minkälaisia esirukouksia olet käyttänyt/laatinut.

4. Tähän voit laittaa esirukouksen tiedostona.

5. Minkälaista palautetta olet saanut toiminnallisista ja osallistavista esirukouksista?

6. Käytätkö työssäsi valmista materiaalia toiminnallisista ja osallistavista esirukouksista?

Kyllä
En
Jos vastasit kyllä, mistä löydät valmista materiaalia?

Kiitos vastauksistasi!